

**ПРАТ «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

МАУП

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»
(для бакалаврів)**

Київ – 2017

Підготовлено доктором історичних наук, професором Поповим В.Ж.

Затверджено на засіданні кафедри філології та українознавства (протокол №1 від 31 серпня 2017 р.)

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового Інституту Міжнародних відносин та соціальних наук ПрАТ «ВНЗ МАУП» (протокол №1 від 31 серпня 2017 р.)

Робоча програма дисципліни «Історія України та української культури». — К.: МАУП, 2017. – 41 с.

Робоча програма призначена для студентів заочної форми навчання, містить вступну частину, програмний матеріал дисципліни, структуру залікових кредитів, тематичні плани лекцій, практичних занять та самостійної роботи, план практичної підготовки (практичні навички та вміння, якими повинен володіти студент в результаті вивчення дисципліни), перелік питань для підсумкового контролю, форми контролю, а також перелік навчально-методичної літератури.

© ПрАТ «ВНЗ МАУП», 2017

ПРАТ «ВНЗ МАУП»

РОБОЧА ПРОГРАМА

З дисципліни «Історія України та української культури»

Спеціальність: 226 «Фармація, промислова фармація»

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень

Факультет: фармації

Кафедра: філології та українознавства

Нормативні дані:

Спеціальність, термін навчання	Форма навчання	Семестр	Кількість навчальних тижнів	Підсумковий контроль				Кількість кредитів	Кількість годин								
				Іспит	Залік (ПК)	Курсова робота (проект)	Розрах.-графічне завдання		ЕCTS	Загальна кількість	Кількість аудиторних годин					Самостійна робота	Позааудиторна робота
											Всього	Лекцій	Практичних занять	Семінарських занять	Лабораторних занять		
Фармація, промислова фармація, 3 р.	заочна	1	20	-	оцінка	-		3	90	18	12		6	-	72		

Робочу програму склали: професор Попов В.Ж.

Програму обговорено на засіданні

філології та українознавства

"31" серпня 2017 р., протокол № 1

Програму ухвалено на засіданні Вченої ради Навчально-наукового Інституту Міжнародних відносин та соціальних наук

«31» серпня 2017 р., протокол № 1

Завідувач кафедри

філології та українознавства

В.Ж. Попов

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна «Історія України та української культури» належить до циклу дисциплін загальної підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація».

Програма з дисципліни «Історія України та української культури» входить до переліку обов'язкових компонент освітньо-професійної програми «Фармація» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація», галузі знань 22 «Охорона здоров'я», кваліфікація: бакалавр фармації. Навчання здійснюється протягом 3 років. Програма структурована на модулі, змістові модулі, теми.

Згідно з навчальним планом вивчення дисципліни здійснюється на 1 курсі, упродовж I семестру.

Історія України та української культури як навчальна дисципліна:

- базується на розумінні історії як безперервного процесу її пізнання, в якому сплелися закономірності і суперечності, геополітичне положення і ментальність народу, геніальні прозріння й помилки його вождів, впливи близьких і далеких сусідів.

Програму дисципліни «Історія України та української культури» поділено на 2 змістових модулів таким чином:

Змістовий модуль 1. Історія України

Змістовий модуль 2. Історія української культури

Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є:

- а) лекції;
- б) семінарські заняття;
- в) самостійна робота студентів (СРС);
- г) консультації.

Теми лекційного курсу розкривають питання відповідних розділів дисципліни.

Семінарські заняття передбачають таку організаційну структуру:

- Підготовчий етап (перевірка позааудиторних завдань, визначення актуальності теми, встановлення навчальних цілей та їх мотивація, контроль вхідного рівня знань).
- Основний етап (формування професійних вмінь та навичок шляхом засвоєння теоретичних відомостей з історії, проведення ролевих ігор; виконання навчаючих завдань та тестів, демонстрації фрагментів наукових досліджень індивідуальної роботи).
- Заключний етап (контроль кінцевого рівня знань шляхом підбиття загальних підсумків, обговорення теми та позааудиторного завдання щодо наступного заняття).

Ефективність практичного заняття значно підвищується за умов використання наочних засобів навчання: сучасних постерів, схем, таблиць.

Самостійна робота студентів має бути чітко організована та відповідно проконтрольована. Виділяють такі форми самостійної роботи студентів: підготовка до практичних занять (теоретична підготовка, виконання письмових позааудиторних завдань тощо), самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять (написання реферату, виконання письмової роботи), підготовка до тестового контролю засвоєння модулю, підготовка огляду наукової літератури за однією з тем. Для уніфікації та підвищення ефективності самостійної роботи для студентів та викладачів складені методичні рекомендації. Після перевірки письмових робіт проводиться аналіз помилок, в разі необхідності – співбесіда. Підготовка та оформлення презентації закріплює навички роботи з комп'ютером, формує нові уміння, пов'язані з аналізом та узагальненням наукової інформації, готує майбутнього фахівця до публічних виступів та дискусій. Набуття таких навичок та вмінь також необхідно для виконання та захисту дипломних робіт, наукової роботи у СНТ та підготовки доповідей на конференції молодих науковців. Вони закладають підґрунтя для подальшої інформаційно-консультативної роботи фахівця фармації.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою як середня арифметична оцінка засвоєння окремих модулів. Вона має визначення за системою ECTS та 4-х бальною традиційною шкалою, яка прийнята в Україні.

Засвоєння теми (поточний контроль) контролюється на практичних заняттях відповідно до конкретних цілей, засвоєння змістових модулів (проміжний контроль) – на практичних підсумкових заняттях.

Підсумковий контроль засвоєння модулів здійснюється по їх завершенню на підсумкових контрольних заняттях. Для тих студентів, які бажають поліпшити оцінку з дисципліни чи мають занижений рейтинг по завершенню вивчення дисципліни навчальним планом передбачено термін для перескладання підсумкового контролю.

2. МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: засвоєння студентами певного обсягу знань з історії нашої Батьківщини, а також формування в них переконань, що історія української держави має давнє походження, що її розвиток відбувається в контексті європейської та східноєвропейської цивілізації і підпорядковується тим самим закономірностям, за якими розвивалася європейська історія.

Основними завданнями є:

- підвищити загальну політичну культуру студентської молоді;
- допомогти майбутнім фахівцям у гуманітарно-політичній діяльності, виробляти власну оцінку швидкоплинних процесів сучасного суспільного життя України.

Компетентності:

Інтегральна компетентність Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній фармацевтичній діяльності із застосуванням положень, теорій та методів фундаментальних, хімічних, технологічних, біомедичних та соціально-економічних наук; інтегрувати знання та вирішувати складні питання, формулювати судження за недостатньої або обмеженої інформації; ясно і недвозначно доносити свої висновки та знання, розумно їх обґрунтовуючи, до фахової та не фахової аудиторії.

Загальні компетентності:

ЗК 10. Здатність до вибору стратегії спілкування, здатність працювати в команді та з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності.

ЗК 14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми активності для відпочинку та ведення здорового способу життя.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Проводити професійну діяльність у соціальній взаємодії оснований на гуманістичних і етичних засадах; ідентифікувати майбутню професійну діяльність як соціально значущу для здоров'я людини.

ПРН 2. Застосовувати знання з загальних та фахових дисциплін у професійній діяльності.

ПРН 5. Позиціонувати свою професійну діяльність та особистісні якості на фармацевтичному ринку праці, формулювати цілі власної діяльності з урахуванням суспільних та виробничих інтересів.

ПРН 21. Враховувати дані щодо соціально-економічних інтересів у суспільстві для фармацевтичного забезпечення населення, визначати ефективність та достатність фармацевтичної допомоги в умовах медичного страхування та реімбурсації вартості ліків.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Змістовий модуль 1. Історія України

ТЕМА 1. Первісне суспільство і перші державні утворення на території України

Предмет і завдання дисципліни «Історія України»: Джерела вивчення історії України. Історіографічні дослідження та концепції. Значення вивчення історії України для фахівців, яких готує КиМУ.

Початок формування людської цивілізації на території України.

Скіфо-сарматська доба, Античні міста-держави Північного Причорномор'я.

Східні слов'яни в VI–XI ст.

Поява та розселення людей на території України. Поширення землеробства й скотарства на землях України. Кочовики за раннього залізного віку. Заснування античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та Криму. Перші писемні згадки про давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів). Велике розселення слов'ян, місця основних стоянок людей кам'яного віку на теренах сучасної України (Королеве, Кіік-Коба, Кирилівка, Мізин); території розселення трипільців, кіммерійців, скіфів і сарматів.

ТЕМА 2. Історичні передумови формування української державності

Вивчення проблеми в історіографії. Сучасні концепції. Утворення поляно-київської держави. Династія Києвичів. Походи князя Аскольда та Києво-Візантійська угода. Хрещення київської еліти та його історичне значення. Правління Олега.

Київська Русь наприкінці IX–X ст. Реформи княгині Ольги. Дипломатична діяльність княгині. Завойовницька діяльність князя Святослава та її оцінки в сучасній історіографії

Київська Русь кінця X–XI ст. Володимир Святославич та його реформи. Києво-візантійська дипломатія. Прийняття християнства в Київській Русі та його історичне значення.

Розквіт Київської держави в XI ст. Вокняжіння Ярослава Мудрого. Його зовнішня і внутрішня політика.

Тріумвірат Ярославичів. Діяльність Володимира Мономаха. Початок феодального дроблення Київської Русі та історичне значення цього процесу.

Політична структура київської держави в X–XII ст. Особливості державо-політичного життя.

ТЕМА 3. Галицько-волинська держава – спадкоємиця Київської руси

Занепад метрополії. Піднесення Галицької і Волинської земель. Початок князювання Данила Романовича. Перша зустріч з монгольською навалою – битва на Калці 1223 р. Перша сутичка русько-українських військ із хрестоносцями – Дорогочинська битва 1238 р.

Галицько-Волинська держава в XIII ст. Нове об'єднання Галицької та Волинської земель. Монголо-ординська навала. Українсько-руські землі між двох мечів. Падіння Києва. Західний демарш Данила Галицького. Зрада європейських політиків. Заснування нової столиці.

Похід монгольських орд у Європу. Ярославська битва 1245 р. Східна політика Данила Галицького. Спроба звільнитися з-під ординської залежності та причини її невдачі. Коронування Данила Галицького та його історичне значення. Українсько-руські землі знову між двох мечів: Золота орда і Литва. Боротьба з боярською опозицією. Король Лев Данилович та його правління.

Галицько-Волинське королівство як продовження Києвоподніпровського періоду державницького існування українців-русів. Значення Києворуського та Галицько-Волинського періодів державницького буття українського народу для творення державницьких традицій в Україні.

ТЕМА 4. Українські землі в складі іноземних держав

Перехід Волинської землі під владу литовських князів. Підпорядкування Литвою Київщини та інших земель. Боротьба за Галичину й підкорення її польськими феодалами. Вхід Закарпаття до складу Угорщини, Буковини – до складу Молдавії. Виникнення Кримського ханства.

Соціально-економічні та політичні особливості розвитку Великого князівства Литовського. Становище українських земель у складі Литви.

Утворення Московського князівства та його роль в історії східноєвропейських народів. Утворення Турецької імперії та початок агресії на українській землі.

Наступ Польської держави на Литву. Кревська унія 1385 р. Скасування княжого устрою в Україні в II половині XV ст. Люблінська унія 1569 р. та її роль в загарбанні Польщею українських земель. Особливості соціально-економічного, політичного й культурного розвитку українських земель у складі Литви та Польщі. Литовські статuti. Магдебурзьке право.

ТЕМА 5. Виникнення українського козацтва (кінець XIV–XVII ст.)

Феномен козацтва: генезис, характерні ознаки та особливості

Запорозька Січ

Козацько-селянські повстання наприкінці XVI — на початку XVII ст.

Козацтво як впливовий чинник міжнародного життя

Посилення кріпосництва та початок національного гніту в українських землях. Становище українського панства й шляхти. Втечі селян. Козацтво – новий соціальний стан суспільства. Берестейська церковна унія та її значення. Посилення визвольного руху українського населення. Створення братств як центрів боротьби проти наступу католицизму й полонізації освіти та культури.

Посилення козацтва. Селянсько-козацькі повстання 30-х рр. XVII ст.

ТЕМА 6. Національна революція українського народу на чолі з Богданом Хмельницьким. Утворення козацько-гетьманської держави

Причини, характер, періодизація революції

Розгортання національно-визвольної війни (лютий 1648 серпень 1657 р.)

Утворення Української гетьманської держави

Громадянська війна і поділ козацької України на два гетьманства (вересень 1657 – червень 1663 р.)

Боротьба за возз'єднання Української держави (червень 1663 — вересень 1676 р.)

Національно-політичне й культурне піднесення в Україні в I половині XVII ст. Причини великого народного вибуху. Рушійні та провідні сили повстання. Причини об'єднання всіх верств населення України. Становище української шляхетської еліти.

Богдан Хмельницький – яскравий представник українського шляхетства та його політичних ідеалів. Дипломатична підготовка повстання. Союз із Кримом.

Повстання на Запорозькій Січі. Початок визвольної боротьби.

Ліквідація кріпосництва в Україні як головний здобуток народного повстання. Знищення польської державної адміністрації. Формування нової адміністративної системи.

Створення української козацько-гетьманської держави та її піднесення. Її політична форма і сутність у порівнянні з російськими та європейськими державницькими інституціями. Гетьманська Україна в контексті політичного життя Європи.

Переміна політики московського уряду щодо нової української держави. Віленське перемир'я 1656 р. Переговори Хмельницького зі Швецією. Смерть Богдана Хмельницького.

Міжнародне визнання української гетьманської держави.

ТЕМА 7. Занепад Української козацької держави. «Велика Руїна» (друга пол. XVII ст.)

Початок епохи Руїни. Юрій Хмельницький. Іван Виговський. Розз'єднання української шляхетсько-козацької еліти та всього українського суспільства в політичній орієнтації. Гадяцька угода 1658 р. Похід московських військ в Україну. Конотопська битва 28–29 червня 1658 р. Позиція запорозької старшини. Трагедія в с. Германівці на Обухівщині. Юрій Хмельницький та нові «Переяславські статті».

Розподіл України за Слободищенським трактатом 1663 р. Діяльність гетьманів П. Тетері та І. Брюховецького. Андрусівська угода 1667 р. Глухівські статті. Д. Многогрішний. Об'єднувача діяльність гетьмана П. Дорошенка.

Політика урізання автономних прав України. І. Самойлович. Боротьба з турецькою агресією. «Вічний» мир 1686 р. та його наслідки для України. Масові переселення українського селянства на слобідські землі. Підсумки історичного розвитку України в XVII ст.

ТЕМА 8. Гетьманщина у складі Російської імперії. Остаточна ліквідація української державності (кінець XVII–XVIII ст.)

Українська державність наприкінці XVII та на початку XVIII ст.

Колоніальна політика Російської імперії щодо України у XVIII ст.

Правобережна Україна наприкінці XVII — у XVIII ст.

Соціально-економічний розвиток наприкінці XVII — у XVIII ст.

Культура України наприкінці XVII — у XVIII ст.

Соціально-економічне становище Лівобережної України кінця XVII–XVIII ст. Адміністративно-територіальне і політичне влаштування. Обрання гетьмана І. Мазепи. «Жоломацькі статті». Посилення обмеження автономії України. Україна у війнах Росії з Туреччиною та Кримом. Внутрішня політика І. Мазепи. Культура. Освіта.

Колоніальна політика московського уряду Петра I щодо України. Участь українських військ у Північній війні. Плани І. Мазепи щодо відродження незалежності України. І. Мазепа та С. Палій. Перехід українського гетьмана І. Мазепи на бік Швеції як спроба позбутися незалежності України від Московського царства.

Розправа Петра I зі столицею Гетьманщини Батурином та його населенням. Розгром Запорізької Січі. Обрання гетьмана І. Скоропадського. Полтавська битва та остаточний розгром спроби І. Мазепи відродити незалежність України. Терор московського уряду щодо української шляхетсько-козацької верхівки. Деморалізація суспільства.

Гетьман у вигнанні. П. Орлик та його конституційні пакти 1710 р. Політична структура української держави за конституцією П. Орлика.

Обмеження автономних прав України. Наказний гетьман П. Полуботок та його спроба відновити українську державність. Перше скасування гетьманського уряду. Короткочасне відновлення гетьманства (Д. Апостол). «Правління гетьманського уряду» (1734–1750 рр.) Російсько-турецька війна 1734–1739 рр. та роль козацтва в ній.

Правобережна Україна під владою Польщі. Відродження козацтва. Повстання 1702–1704 рр. на чолі з С. Палієм. Розгром повстання.

Воснні дії на Правобережжі 1711–1714 рр. Похід П. Орлика. Прутський мир 1712 р.

Початок гайдамацького руху на Правобережжі. Розгортання визвольної боротьби в 30–50 роках XVIII ст. в Наддніпрянській Україні.

Запорозька Січ в I половині XVIII ст. Олешківська Січ. Повернення козацтва в Україну й заснування Нової Січі на р. Підпільній.

Слобідська Україна. Західні землі України: Східна Галичина, Закарпаття, Північна Буковина – під владою Польщі, Угорщини та Молдавії. Антифеодальний рух населення. Опришки. Олекса Довбуш.

ТЕМА 9. Суспільний розвиток українських земель у складі Російської та Австрійської імперій у XIX ст.

Початок нового етапу в історії народів Європи. Роль ідей та освіченої верстви в розвитку суспільства.

Посилення кріпосницького гніту в Україні. Ліквідація решток українського самобутнього життя. Закордонні походи російських військ 1812 р. і приплив нових волелюбних суспільних ідей в межі Російської імперії. І. Котляревський. Виникнення перших волелюбних організацій та гуртків. Аракчеєвщина. Військові поселення.

Декабристський рух в Росії та в Україні. Павло Пестель і його “Руська правда”. “Товариство з’єднаних слов’ян”. Виникнення двох напрямків в суспільно-політичній думці: федералістичного та централістичного. Повстання Чернігівського полку.

Польський визвольний рух на Правобережній Україні. Революційні події у Польщі в 30-х рр. XIX ст. Відгомін їх в Україні. Устим Кармалюк.

Кирило-Мефодіївське братство. Соціальна, політична та національна програми. Документи братства – ідеологічна основа у розвитку демократичних ідей в українському суспільному русі 40–60-х рр.

Тарас Шевченко і його роль у формуванні демократичного революційного світогляду покоління 40–60 рр. XIX ст.

Західноукраїнські землі під владою Австрійської монархії у XVIII ст. “Руська трійця” та початок національного відродження в Галичині. Український національно-визвольний рух в Галичині під час революційних подій у Європі в 18481–849 рр. Головна Руська Рада. Руський Собор. Селянський рух: Лук’ян Кобилиця. Скасування панщини.

Криза феодально-кріпосницької системи. Технічний переворот в українській цукровій промисловості як предтеча краху кріпосництва. Скасування кріпосного права в Україні.

Нове піднесення революційного руху різночинної інтелігенції. Українські громади. Таємне Харківсько-Київське товариство. Недільні школи. Журнал “Основа”. Польське повстання 1863 р. на Правобережній Україні. Наступ царизму на демократичний рух. Циркуляр Валуєва 1863 р. Емський указ 1876 р. Закордонна діяльність М. Драгоманова і його перша українська друкарня “Громада”. Розгортання антицаристської, антиімперської агітації. Виникнення нових демократичних течій та гуртків. “Братство Тарасівців” у 1892 р.

Пробудження Галичини. Москвафіли й народовці. “Просвіта”. Заснування друкарні ім. Т. Шевченка. Виникнення демократичного радикального напрямку. Іван Франко, Михайло Павлик та їхня публіцистично-демократична діяльність. “Коломийські радикали” та народні віча 80-х років. Утворення русько-української радикальної партії. Роль І. Франка і М. Драгоманова у розгортанні національно-визвольного руху в Україні. Формування ідеології українського визвольного руху – нового українства.

Поширення в Україні загальноросійського народницького руху. “Чигиринська справа”. Російський утопічний соціалізм в оцінці українських лідерів визвольного руху. М. Драгоманов і пошуки нових форм національно-державницького існування українського та інших народів.

Робітничий рух в Україні в II половині XIX ст. Поширення соціалістичної ідеології. Гуртки та групи. Створення РСДРП (1898 р.). Взаємовідносини між соціальним робітничим та національно-визвольним рухом наприкінці XIX ст.

ТЕМА 10. Україна на початку XX ст. Український національно-визвольничий рух і державотворчі процеси у 1917–1921 рр.

Лютнева буржуазно-демократична революція в Російській імперії. Ліквідація царської адміністрації в Україні. Піднесення національно-визвольного руху – відродження політичних партій, громадських та культурних організацій, української преси. Утворення Центральної Ради як коаліції українських політичних партій та організацій. Всеукраїнський національний конгрес, його

рішення. Створення національних Рад. I Всеукраїнський військовий з'їзд. Селянський та робітничий з'їзд. Переговори Центральної Ради з Тимчасовим урядом про автономію України.

Перший універсал Центральної Ради про національно-територіальну автономію України в складі Російської федеративної держави. З'їзд народів Росії (вересень 1917 р.). З'їзд вільного козацтва. II військовий з'їзд.

Розвал фронтів. Відсутність концепції військового будівництва. Недооцінка церковного руху. Поступка російським більшовицьким вимогам щодо відсунення проголошення автономії і розширення складу Центральної Ради – шлях до самознищення. Позиція очікування. Псевдосоціалістичні уявлення про світову революцію – причини основних політичних помилок Центральної Ради. Жовтневий 1917 р. з'їзд у Чигирині вільного козацтва. Обрання отаманом П. Скоропадського. III Військовий з'їзд про негайне взяття влади в Києві Центральною Радою.

Створення Комітету оборони революції.

Повстання в Києві проти військ Тимчасового уряду. III Універсал Центральної Ради. Проголошення Української Народної Республіки (УНР). Ставлення більшовицьких організацій Києва до УНР. Рішення військово-революційного комітету РСДРП про повалення влади Центральної Ради.

Розгром антиукраїнського військового заклоту П. Скоропадським.

Лідери УНР і уроки історії. Прорахунки керівників УНР.

Загострення стосунків між Центральною Радою та урядом Радянської Росії – Совнаркомом. Ультиматум В. Леніна – Л. Троцького. I з'їзд Рад України в Києві та в Харкові. Два уряди – дві влади. Утворення так званої Донецько-Криворізької радянської республіки, – плацдарму для ліквідації УНР. Наступ більшовицьких військ на Україну. Повстання на заводі “Арсенал”. Взяття Києва.

Брестські переговори. IV Універсал Центральної Ради. Проголошення самостійності Української держави. Укладення угоди УНР з державами австро-німецького блоку. Окупація України. Відновлення влади Центральної Ради. Прийняття державних символів України – жовто-блакитного прапора й тризуба. Грабіжницька політика австро-німецьких окупантів. Останнє засідання Центральної Ради: Конституція України. Обрання М. Грушевського президентом України.

Переворот 29 квітня 1918 року. Прихід до влади гетьмана П. Скоропадського. Постає гетьмана. Опозиція українських політичних партій. Селянські повстання. Реформи П. Скоропадського. Створення українського флоту. Формування військ. Освітнє та культурне будівництво. Заклот українських соціалістів на чолі з Українським національним Союзом і Всеукраїнським земським союзом С. Петлюри та В. Винниченка. Повалення П. Скоропадського.

Утворення Директорії. Нові закони Директорії. Скликання Трудового конгресу в Києві. Утворення автономної української церкви – Української автокефальної православної церкви (УАПЦ).

Формування російських військових сил Курського напрямку для нового походу в Україну. Утворення українського радянського уряду в Таганрозі. Початок нової російсько-української війни.

Проголошення Західноукраїнської Народної Республіки – (ЗУНР). Боротьба з польськими окупантами. Створення Української Галицької Армії (УГА).

Проголошення соборності України – акт злуки 22 січня 1919 р.

Боротьба проти наступу російських військ на Україну. Падіння Києва (лютий 1919 р.). Позиція країн Антанти щодо України. Окупація військами Антанти Півдня України. Селянські повстання. Наступ Денікіна.

Спільний похід військ Директорії та ЗУНР на Київ. Денікінський режим в Україні.

Вигнання денікінців. Відновлення радянської влади в Україні (кінець 1919 – початок 1920 рр.). Господарська розруха.

Варшавська угода С. Петлюри та Ю. Пілсудського. Похід польських та українських військ в Україну. Відступ більшовицьких загонів.

Наступ Врангеля на Півдні України. Смертельний трикутник. Загальний контрнаступ Червоної армії.

Польсько-українські взаємини. Поразка польсько-українського походу.

Ризький мир 1921 р. Встановлення радянської влади. Падіння української держави.

Причини поразки Української Народної Республіки. Уроки історії

ТЕМА 11. Україна в складі СРСР (1921–1939 рр.)

Нові історичні випробування. Економічна розруха. Селянські повстання. “Політичний бандитизм”. Утвердження державної та ідеологічної монополії комуністичної партії. Звуження ролі рад в адміністративній системі управління. Нова економічна політика. Голод 1921–1922 рр. Суспільне життя. Утворення Союзу РСР та входження до нього України. Конституція 1924 р. Втрата Україною суверенності. Політика коренізації. Політика піднесення культурно-політичного статусу національних меншин. Оформлення Української автокефальної православної церкви (УАПЦ) – 1921 р. Початок нищення національних завоювань українського народу. Ю. Шумський. М. Волобуєв. Кампанія пошуків “націоналістичних ухилів” та “українського буржуазного націоналізму”.

Політика насильницької урбанізації та колективізації в сільському господарстві. “Великий перелом” 1929 р. та формування командно-адміністративної системи.

Концепція Й. Сталіна про загострення класової боротьби. Голодомор 1932–1933 рр. – терор проти селянських мас як засіб ліквідації бази українського національного відродження.

Винищення української інтелігенції в 30-х рр. Репресії проти українських комуністів. “Розстріляне відродження”. Розгром досягнень у галузі державного будівництва щодо національних меншин. Культ особи Й. Сталіна. Політичні процеси в Україні. Політичний і культурницький занепад української нації наприкінці 30-х рр.

Західноукраїнські землі під владою Польщі. Національно-визвольна боротьба українців Галичини. Діяльність українського національного об’єднання – УНДО. Утворення Організації українських націоналістів (ОУН). Діяльність КПЗУ. Буковина. Закарпаття. Створення держави Карпатська Україна (1939 р.). Мюнхенська змова і доля Карпатської України.

ТЕМА 12. Україна в Другій світовій війні (1939–1945 рр.)

Початок Другої світової війни. Возз’єднання Галичини та Північної Буковини з Радянською Україною. Репресивна політика радянського режиму щодо національно-визвольних досягнень західних українців. Початок збройного опору.

Становище в Україні і в Радянському Союзі на початок 40-х рр. Радянсько-Фінська війна. Договір про ненапад між СРСР і Німеччиною та його роль в розв’язанні війни.

Напад військ фашистської Німеччини на СРСР. Евакуація промислових підприємств з Радянської України. Україна в планах німецьких загарбників. Проголошення у Львові самостійної Української держави на чолі з Ярославом Стецьком (30 червня 1941 р.). Велич і трагедія цієї акції.

Бойові дії на південно-західному та південному напрямках. Партизанський рух та його значення. Діяльність ОУН. Створення Української Повстанської Армії (УПА). Оцінка діяльності бойових дій в тилу ворога в роки II світової війни. Україна під окупаційним режимом німецько-фашистських загарбників.

Битва під Москвою. Битва під Сталінградом. Початок визволення українських земель Червоною армією. Битва за Дніпро. Визволення Києва. Визволення Правобережної України та Криму. Визволення західних областей України. Возз’єднання Закарпаття – завершальний етап возз’єднання українських земель в єдину українську державу.

Роль України та українців у розгромі гітлерівської армії. Участь України у створенні ООН.

ТЕМА 13. Суспільний розвиток України у повоєнний період і в умовах «відлиги» (1945–1985 рр.)

Становище української економіки після завершення Другої Світової Війни. Нові демографічні та суспільні явища, викликані людськими втратами. Голод 1946–1947 рр.

Репресивна політика щодо західноукраїнського населення. Масові депортації. Львівський церковний собор 1946 р. та ліквідація греко-католицької церкви. Насильницька колективізація. Посилення опору в західноукраїнських землях.

Допомога союзних республік у відбудові економіки України. Оновлення технічного устаткування на підприємствах. Перенасичення України промисловими підприємствами. Технічна відсталість. Смерть Й. Сталіна. XX з'їзд КПРС і викриття злочинів диктаторського режиму. М. Хрущов та оцінка його діяльності.

Спроба реформування економіки. Раднаргоспи. Реорганізація колгоспів. Ліквідація „неперспективних” сіл. Нова хвиля боротьби з т. зв. “українським буржуазним націоналізмом” та космополітизмом.

Наростання руху протесту в суспільстві. Поява т. зв. “шістдесятників” та їхня роль у відродженні української культури й національної самосвідомості. Демократизація суспільного життя. П. Шелест та його спроба знайти осібне місце України в народногосподарському комплексі СРСР.

Україна в 70-х рр. Спроби ідеологічних експериментів. Недооцінка назрілих соціальних проблем. Зростання застійних явищ. Конституція 1978 р. і реальність. Необхідність перебудови соціального й політичного життя та її труднощі. Розвиток національно-визвольного руху.

Соціально-економічні та демографічні зміни в Україні. Проблема української мови. Заснування Товариства української мови ім. Т. Шевченка (1989 р.).

ТЕМА 14. Суспільно-політичний розвиток України в умовах незалежності

Чорнобильська катастрофа. Піднесення суспільно-політичного життя. Створення Народного Руху України та політичних партій.

Піднесення національної свідомості. Суспільні переміни на початку 90-х рр. Проголошення суверенітету Російської федерації (1990 р.).

Прийняття Верховною Радою України “Декларації про державний суверенітет України” (16 липня 1990 р.).

Спроба державного перевороту в Москві (19–21 серпня 1991р.). Проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р.

Референдум 1 грудня 1991 р. Вибори першого президента України – Леоніда Кравчука. Створення Співдружності незалежних держав (СНД).

Розбудова нової незалежної Української держави. Українська державницька еліта. Її походження та історична роль.

Міжнародне визнання України. Стосунки України і Росії. Труднощі переходу до ринкової економіки. Проблеми паливно-енергетичного комплексу. Гіперінфляція. Спад промислового виробництва.

Виборча кампанія 1994 р. Обрання нового президента України – Леоніда Кучми. Склад і характер нового парламенту – Верховної Ради України. Церковне життя в Україні.

Посилення ринкових реформ. Причини гальмування їх. Шахтарські страйки. Проведення реформ у сільському господарстві. Проблема Криму.

Міжнародне визнання України. Комісія Л. Кучма – А. Гор. Вхідження України до складу Європейського Союзу (1995 р.).

Прийняття Нової Конституції (28 червня 1996 р.). Історичне значення цього акту.

Україна на сучасному етапі.

Грошова реформа (1996 р.). Стабілізація фінансової системи. Оцінка реформи міжнародними банками. Формування нової економічної системи.

Нова політична ситуація в Україні: партійна боротьба. Українська держава в контексті нового міжнародного життя. Фінансова криза в Росії (1998 р.) та її вплив на соціально-економічне життя України. Україна і Захід. Україна і Схід.

ТЕМА 15. Україна на шляху незалежності

«Помаранчева» революція.

Характерні ознаки та особливості суспільно-політичного життя в 2005—2011 рр.

Конституційний процес.

Формування багатопартійності.

Соціально-економічний розвиток (2005—2011).

Вплив світової економічної кризи на Україну.

Специфіка взаємодії культури і суспільства в перехідний період.

Основні тенденції розвитку сучасної української культури.

Характерні ознаки релігійного життя.

Роль національної ментальності в житті суспільства.

Формування концепції зовнішньополітичного курсу.

Альтернативні варіанти геополітичної орієнтації України.

Західний напрям зовнішньої політики.

Україна і СНД.

Уроки пострадянської доби. Необхідність пришвидшення соціально-політичних перетворень. Розбудова незалежної держави. Парламентські вибори (2002 р.) та президентські вибори (2004 р.). «Помаранчева» революція 2004 року: події, наслідки, значення. Позачергові вибори до Верховної Ради України (вересень 2007 р.) та сучасна внутрішня ситуація в країні (2013-2015 рр).

Змістовий модуль 2.

Історія української культури.

Конкретні цілі:

Повнокровний аналіз феноменів української культури з огляду на їх значення в історичному загальнокультурному процесі.

Аналізувати історичні та суспільні умови: народоцентричну основу й етнічну самобутність української культури

ТЕМА 1. Українська культура як самобутнє духовне утворення.

Предмет і завдання курсу. Специфіка української культури в контексті світової. Пошуки самоідентифікації. Загальний обсяг матеріалу, що вивчається в курсі. Питання періодизації культурного процесу. Проблема перманентних відроджень в історії української культури. Культура і цивілізація. Етнос і нація. Ідентичність і самобутність.

Семантика поняття «культура»: догляд за землею; вдосконалення тілесних, душевних та духовних сил і здібностей (Ціцерон); сукупність способів організації та поступу людської життєдіяльності; сукупність матеріальних і духовних надбань на певному історичному етапі; соціально-історичне утворення за історичними / етнічними / континентальними ознаками суспільства. *Етнокультура* – «життєвий світ»; колективна творчість спільноти, її спосіб життя, світогляд, мова і народне мистецтво, що визначає самобутність національної культури в сучасних державах (етнічна свідомість); складник професійної «високої» культури. *Національна культура* – сукупність притаманних представникам нації вартісних форм і виявів життя (мова, релігія, етнокультура, територія, спільна історія та єдині юридичні права і обов'язки, почуття солідарності); залежно від процесу націотворення може бути моно- або поліетнічна.

Основи «українознавства» (мова, історія, етнографія, культура, письменство). «Краткая летопись Малая Россия с 1506 по 1776 год» і «Землеописание Малая Россия» Василя Рубана (1777) – утвердження зв'язку між княжою і козацькою добою; видання маніфестів Б. Хмельницького і козацьких літописів Федором Туманським (1793); зібрання гетьманських універсалів і епістолярію Яковом Марковичем – «Записки о Малороссии» (1798); В. Ломиковський, Г. Полетика, М. Марків.

Становлення української фольклористики (збірники М. Цертелева, М. Максимовича, І. Срезневського О. Бодяньського, І. Вагилевича, М. Костомарова, І. Срезневського, З. Доленги-Ходаковського, Я. Головацького) та історіографії («Історія русів», козацькі літописи, «История Малой Руси» Д. Бантиша-Каменського, 1822, «История Малороссии» у 5 томах М. Маркевича, 1842), мовознавства (О. Павловський, М. Лучкай, І. Могильницький, П. Білецький-Носенко, Т. Шевченко, П. Куліш, І. Франко). Створення Археографічної комісії на чолі з В. Антоновичем («Центр архівних документів до історії Правобережної України», «Архив Юго-Западной России»). Видання П. Кулішем журналу «Основа» (1861) як першої трибуни українства. Діяльність етнографічної комісії Російського географічного товариства під керівництвом П. Чубинського («Труды специальной этнографической экспедиции» у 7 т.), членів Південно-Західного відділу М. Драгоманов, М. Зібер, Ф. Вовк, С. Подолинський, О. Русов, М. Лисенко, І. Рудченко, К. Михальчук, П. Житецький, В. Антонович), «Галицько-руської матиці» і «Собору руських учених» (Я. Головацький, О. Огоновський), історико-філологічних товариств у Харкові та Києві (О. Потебня, Д. Багалій, М. Сумцов, Олександра Єфименко, М. Петров). Перший незалежний осередок українознавства – НТШ (150 т. «Записок» і 400 т. наукових праць; М. Грушевський, І. Крип'якевич, М. Кордуба, С. Томашівський). Відкриття Академії наук у Києві (1918) на чолі з В. Вернадським: історико-філологічний, фізико-математичний і відділ соціальних наук. Еміграційні осередки у Празі, Берліні, Варшаві, Подєбрадах, Кракові. Перші видання окремих сторінок і загальних оглядів з історії української культури І. Огієнка, Д. Чижевського, І. Крип'якевича, Д. Антоновича. Відкриття Інституту національної пам'яті на чолі з І. Юхновським (2004) і 5-томне видання «Історії української культури» НАН України за редакцією президента Академії наук Б. Патона.

ТЕМА 2. Найдавніше населення на території України та його культура

Матеріалізовані пам'ятки духовної культури: Пронятин, Гайворон, Сабатинівка, Молодова, Кирилівська, Мізинська стоянки, Майданецьке і Жванецьке поселення, Чортомлик, П'ятибратній, Мелітопольський та Іллінецький кургани. Відкриття В. Хвойкою Трипільської культури 1893 р. (записи від IV тис. до н.е.; Кам'яна Могила, Мелітополь).

Світоглядні домінанти протоукраїнців: закон універсального колообігу, образ триєдиного світу (Права, Ява, Нава) і триєдиного Бога (Триглав, Троян, Тризуб), підпорядкування і паритет із природою, риси ментальності (пасіонарність, емоційність і толерантність); перегук магічної семіотики у фольклорній давній та сучасній символіці.

Устрій: держави-землі, город, кругове розташування жител; вічеве право; перехід від матриархату до патріархату (шлюб, спадкоємність).

Мистецтво: музичні кістки і реквізит, ударно-ритмічні інструменти, синтез мистецтва і магічних обрядів, культові приміщення (рукотворні / природні), кургани, жертovníки, кам'яні баби, статуї; декоративне оздоблення – символіка геометричного (ромби, лінії, квадрати, хрести, кола і трикутники), рослинного (просо, розетка) і тваринного (змій, кінь) орнаментів. Матеріали та їх обробка: дерево, камінь, глина, метал.

Релігія: язичництво, ієрархія богів, їхня амбівалентність, жертвоприношення, ритуальні напої та обряди, зображення богів. Образ Берегині. Стара доба Сварога (праслов'янська) і нова доба Перуна і Велеса (русинська).

«Велесова книга» як енциклопедія Трипільської культури – збірник язичницьких текстів докириличного періоду (Полісся), що містить опис побуту і звичаїв, історії та географії,

уславлення русинів і протиставлення їм візантійців та готів, наголос на консолідації племен, обґрунтування концепції походження протоукраїнців від Карпат до Дніпра.

ТЕМА 3. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.

Специфіка культурного процесу IX–XIII ст. Від народного самоврядування до культу князя («Повчання дітям» Володимира Мономаха). Світоглядні пріоритети: державницька ідеологія, теоцентризм і проблема «двовір'я» Київської Русі (еклектика християнства і язичництва). Устрій: князівська держава, трирівнева система керування (віче, князь і княжа рада), «сними»; патронат; звичаєве право (лице, поволання, заклад), верстви населення, феодальні інститути. Прийняття Володимиром Великим і остаточне утвердження християнства у XI ст. (православна грецька церква), первісна залежність від константинопольського патріарха (Унія 1037), митрополити-греки за винятком Іларіона і Климента Смолятича. Об'єднання 16 єпархій у Київській митрополії.

Запровадження й опанування *кирилиці* (*письмо св. Кирила і Мефодія*). Становлення власне української філософії від Княжої доби (митрополит Іларіон – «в серці князя зясяв розум» як предтеча кардіоцентризму). Основи юриспруденції – «Руська правда» як автентичний звід норм і правил та літопис давньоукраїнського життя.

Мистецтво: монументальний та орнаментальний стилі, розмаїття форм народної творчості (обрядові та ліричні пісні, ритуальні ігрища, світські поезії); скандинавські, візантійські та індоєвропейські впливи, співіснування двох мистецьких традицій – запозиченої та оригінальної автентичної. Візантійсько-романський стиль архітекторів Мілоніга й Олешка, побудова Десятинної церкви, Софії Київської, кафедри Спаса в Чернігові, Києво-Печерської лаври; поєднання східних і західних впливів (Михайлівський собор, Успенська і Кирилівська церкви). Образ *Оранти*. Розвиток поліхромної різьби та вплив київського осередку на мистецтво Польщі, Новгороду, Володимиро-Суздальського, Білорусі. Монументальне (фреска / мозаїка) і «книжне» малярство (мініатюри), елліністичні ремінісценції; особливості іконопису. Музика: одноголосий церковний спів, «демественники» (Стефан), кондакари і «знаменний розспів»; поява антитатарських і антимонольських дум.

Вплив християнства на становлення жанрової системи письменства, вивчення історії та географії: Біблія, апокрифи, хронографи («Коротка історія Георгія Амартола», «Всесвітня хронографія» Івана Малали), патристика («Джерело знання» Іоана Дамаскіна, «Маргарит» Іоана Золотоуста), гімнографія (канони), агіографія (четьї-мінеї), збірники «Шестоднев», «Золотоструй», «Пчола». Синтез перекладної та оригінальної творчості в Ізборниках Святослава (1073 і 1076).

«*Остромирове євангеліє*» (1056) як найдавніша пам'ятка церковнослов'янської писемності у киеворуській редакції.

Оригінальна література Київської Русі, формування якої зумовлене зміцненням позицій держави на міжнародній арені та подоланням залежності від митрополії Візантії: літописи («Літопис руський»), містифіковані агіографії («Читання про життя і про погубу і про дива блаженних стратотерпців Бориса і Гліба», «Києво-Печерський патерик»), «сміхова» культура («Моління Данила Заточеника»), героїчний епос («Слово про Ігорів похід»), ораторсько-повчальна проза («Слово про Закон і Благодать» митрополита Іларіона).

ТЕМА 4. Культура України кінця XIV - першої половини XVII ст.

Відродження політичного і культурного життя у XV–XVI столітті на українських землях. *Світоглядні домінанти*: антропоцентризм, фаустівський тип людини, авторське право, національна приналежність, культ античності, географічні відкриття, девальвація ідеології аскетизму і середньовічних цінностей, прагнення русинів поновити свій статус на міжнародній арені. Колізії секуляризації української культури.

Устрій: поділ країни, «Статут Великого князівства Литовського» і Люблінська унія, руське право і мова, «копні» суди, реорганізація міст за західноєвропейськими зразками.

Формування «католицької Русі» у Західній Європі (здобуття освіти за кордоном): *Юрій Дрогобич* (перший русин-гуманіст, ректор Болонського університету), *Павло Русин* (засновник «Надвіслянського братства»), *Севастян Кленович* (бургомістр Кракова), *Станіслав Оріховський* (соратник Мартіна Лютера – засновника протестантизму). Діяльність Руської домініканської провінції (Антоній з Перемишля) та Базиліянського ордену (василіани).

Особливості *національного Ренесансу*: антропоцентризм, синтез античності та православ'я, вказівка народної приналежності (Роксолан, Русин, Рутенець), меценатство. Становлення культурних осередків: Стрятинський (Гедеон і Теодор Балабани, Мелетій Пігас) та Волинський (Катерина Чарторійська, Василь Загоровський; «*Пересопницьке євангеліє*» (1556–61) – пам'ятка присяги Президента України від 1991) гуртки, Львівське братство (Михайло Рогоза), друкарня Петра Мстиславця та Івана Федоровича (перша друкована на території України книжка «Діяння і послання апостола Павла», 1574, Львів), Острозький колегіум (Костянтин Острозький, Герасим Смотрицький; «*Острозька біблія*» (1581) – перше повне видання всіх книг Св. Письма церковнослов'янською мовою).

Мистецтво: поєднання готичного стилю і витончених орнаментів ренесансу (путі, виноградні лози); поява *перших книжних гравюр* («Апостол», «Требник», «Служебник», «Анфологійон»), авторами яких стали «В.С.», Тарас Земка і аркушів гравюр (дерево) як самостійних творів («Л.М.»); вплив італійської (Джотто), німецької та нідерландської школи на русинське малярство, світський живопис (Федуско із Самбора); розвиток *оборонно-замкового будівництва* – фронтони й аттики, готичні замки, ратуші, вежі, палати і будівлі (Петро Італієць, Амвросій Прихильний, Петро Барбона, Петро Красовський, Домінічі Римлянин).

Музика: поява музик-фахівців, строчний триголосний спів, *утвердження лінійної нотації* («Супральський Ірмолай», 1593); братства як осередки музичної грамоти – Луцька братська школа (партесний / поліфонічний спів), львівське братство (восьмиголосся Теодора Сидоровича); перший запис української народної пісні чехом Яном Благославом від студента Італійського університету Никодима («Дунаю, Дунаю, чому смутен течеш?»).

Релігія: вплив старосєврейської та західноєвропейської теології (схоластика Фоми Аквінського, Августина); остаточне відокремлення Московської митрополії (1458). Проблема окатоличення русинів у Литві та Польщі. *Брестська унія* та її наслідки. «Православний» опір світським ренесансним «католицьким» тенденціям і міжконфесійна полеміка: Петро Скарга, Іпатій Потій, Мелетій Смотрицький, Іван Вишенський, Стефан Зизаній Тустановський.

ТЕМА 5. Культура України другої половини XVI–XVIII ст.

Національно-визвольна боротьба і пошуки самоідентичності нації. Основні етапи *українського бароко*: раннє (1580–1650; визвольна війна Богдана Хмельницького), розвинене (до 1709; гетьманування Івана Мазепи), пізнє (до 1798; кульмінація у творчості Григорія Сковороди). *Устрій*: адміністрування, категорії міст; народоправство, гетьман, Генеральна рада, судова ієрархія, Генеральна старшина і Рада старшин, виборний принцип формування органів влади. Переяславська рада (1654), омосковлення української церкви, комплекс «Малоросії».

Бароко (від італ. – химерний) – стиль у мистецтві, передусім в архітектурі, малярстві, літературі XVI–XVIII ст., що в католицьких країнах формувався на хвилях реформації, а в протестантських – контрреформації. Причини становлення бароко: відкидання антропоцентризму через агонію титанів, сумніви у всесильності людського розуму, недовіра до амбітних спроб людини дорівнятися Богу. Поєднання непоєднуваного (синтез елементів Середньовіччя і Ренесансу) як домінанта бароко (барокова метафора). Національні особливості: гротеск і одивнення, спіритуалізм, пафос, містика, надприродність, максимальна асоціативність і бінарні опозиції, свідомий вибір людини та рівнозначність Бога і природи, аскетизм і національно-визвольна боротьба. Вперше з'являються *мистецькі школи* (майстерня Франковичів) при братствах, Києво-Печерській лаврі та Київському колегіумі.

Мистецтво: алогічність, співіснування академічного і цехового мистецтва, гравюра на металі та міді, гравірувальні листи і книжки (майстер Ілля, Никодим Зубрицький, Іларіон Мигура, Олександр і Леонтій Тарасевичі, Оверко Козачковський); вплив італійських шкіл на українську ліплену і групову скульптуру, синтез бароко і рококо в роботах Якова Тривалого, Георга Пінзеля, Яна Білого, Готфріда Гофмана; панування школи П. Рубенса у малярстві (Іов Кондзелевич). Унікальне українське архітектурне явище – козацькі церкви. Розбудова і реконструкції релігійних інституцій за доби І. Мазепи. Меценатство громадських діячів, гетьманів і полковників (Могила, Самойлович, Герцик, Миклашевський, Апостол, Мокієвський).

Музика: становлення «музичних цехів» (майстри і митці), утвердження дум як самостійного жанру та професіоналізм виконавців (лірники, бандуристи, кобзарі), поступ хорового і оркестрового мистецтва; поява опери («Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського). Світове визнання українських митців (Максим Березовський, Артем Ведель).

Становлення *театрального мистецтва*: запозичена шкільна драма («Слово о збуренні пекла», «Олексій, чоловік божий»; Г. Кониський, Ф. Прокопович, І. Нерунович), декламації П. Беринди і К. Саковича й автентичні інтермедії. *Вертеп* (Йосип Обонкіон-Батя) – унікальний феномен національної культури, оскільки поєднує „високі” (горішній поверх скриньки) та „низькі” (долішній поверх скриньки) теми, біблійних та світських персонажів, статичність епізодів зі Святого Письма і змінність актуальних розважальних побутових сцен. Походження вертепу (Єгипет, Візантія) та його форми. Найвідоміші вертепники: І. Воловик, В. Шагал, А. Слищенко, А. Августинович, Г. Панасенко, С. Словачевський.

«Філософія серця» Григорія Савича Сковороди (1722–1794; «чернець у світі»): синтез традиційності й новаторства; кордоцентризм (пріоритет ментальності) як домінанта вчення, «сродна праця», нерівна рівність, дуалізм, три світи (макрокосмос, мікрокосмос і світ символів – Біблія); «дати життя духу, благородство серцю, світлість думкам». Значення Г. Сковороди у становленні світової філософії: праці П. Юркевича, Ф. Шеллінга, М. Бердяєва, С. К’єркегора, Л. Шестова. Власні філософські концепції та переклади німецьких філософів Семеном Гамалією, Паїсієм Величковським.

Вершинні освітні здобутки – *Києво-Могилянська академія*. Умови формування навчального закладу (братські школи, колегіум); особливості викладання (сім вільних мистецтв і чотири мови); плеяда всесвітньовідомих студентів і викладачів – філософів, політиків, письменників, істориків, композиторів, художників (Петро Могила, Іван Мазепа, Григорій Сковорода, Леонтій Тарасович, Інокентій Гізель, Максим Березовський, Самійло Величко, Лазар Баранович, Дмитро Туптало, Микола Бантиш-Каменський, Феофан Прокопович).

ТЕМА 6. Українське національно-культурне відродження кінець XVIII–XIX ст.

Історичні та суспільні умови: народоцентрична основа й етнічна самобутність української культури, вплив гердерівських і слов’янофільських ідей, віднаходження національного ґрунту. Еволюція народницької концепції – від романтичних перспектив до просвітницької практики й консервативної обмеженості. Осередки перманентних відроджень: 1) полтавсько-харківський; 2) київський; 3) петербурзький; 4) другий київський; 5) львівський.

Тиск окупаційної влади: ополячення, русифікація. Переслідування царизмом українського культури – Валуєвський циркуляр (1863), Емський указ (1876).

Кирило-Мефодіївське братство: склад, мета, завдання, структура (ліберальне і радикальне спрямування), програмні документи. «Книга про буття українського народу» М. Костомарова. Діяльність «Руської трійци»: постаті, концепції, напрямки роботи.

Народницька ідеологія – домінанта другої половини XIX ст. Еволюція свідомості від «українофільства» до практичного народництва. Діяльність київської «Громади», НТШ (Наукове товариство імені Тараса Шевченка), «Братства тарасівців», львівської «Просвіти» у збереженні національної культури. Протистояння народовців і москвофілів. Своєрідність емансипаційного

руху жінок в Україні (Олена Пчілка, Наталя Кобринська), заснування «Товариства руських жінок» (1884) у Станіславі.

Основи українського мовознавства: граматики О. Павловського, П. Білецького-Носенка, І. Могильницького. Публічна полеміка щодо принципів правопису: М. Максимович, Г. Квітка, М. Шашкевич, С. Желехівський, М. Драгоманов. Утвердження української мови як літературної (Т. Шевченко, П. Куліш – перекладач Біблії, І. Франко). Правописні системи XIX ст.: максимовичівка, кулішівка, желехівка, ерижка, драгоманівка, гринченківка. Найповніше зібрання лексики у 4-томному «Словарі української мови» Б. Грінченка (68 000 одиниць).

Роль університетів як осередків культури в Україні – Харківського (1805), Київського (1834), Львівського (1861) та Ніжинської гімназії вищих наук (1820).

Становлення філософських концепцій під впливом німецької ідеалістичної філософії: А. Метлинський, І. Кронеберг; позитивізм В. Лесевича, соціологія Л. Мечникова і М. Зібера, гносеологія М. Туган-Барановського і Б. Кістяківського; власне українські студії з філософії природи В. Вернадського, психології творчості І. Франка, соціальної етнології С. Подолинського, філософії мови О. Потебні та ґрунтовні теоретичні виклади «філософії серця» П. Юркевича і В. Зінківського; «хутірська філософія» П. Куліша. Дослідження менталітету в працях М. Костомарова (емоціоналізм, духовне усамітнення).

Народна основа письменства – поява «Енеїди» (1798) І. Котляревського як першого твору народнорозмовною українською мовою. Формування автором поеми української драматургії. Заснування української прози Г. Квіткою. Тритомна антологія «Вік».

Зародження української фольклористики: М. Цертелев («Опыт собрания старинных малороссийских песней», 1819), М. Максимович («Малороссийские песни», 1827; «Украинские народные песни», 1834; «Сборник народных украинских песен», 1849), А. Метлинский («Народные южнорусские песни», 1854), Я. Головацький («Народні пісні Угорської та Галицької Русі» у 3 т., 1878).

Мистецтво: визнання фольклору як основи професійної творчості (романтизм), ідеалізація простолуду (сентименталізм), художня типізація та наголос на правдоподібності мистецьких творів (реалізм), виховна функція художніх творів і відповідальність митця (просвітницький реалізм). Еклектизм української архітектури: ампір, віденський неоренесанс як заперечення «псевдовізантійського» стилю, монументальні форми, ступінчасті аттики, тріумфальні брами і колони-пам'ятки (А. Меленський, В. Ярославський). Класицизм у скульптурних творах М. Козловського, І. Мартоса, П. Війтовича і «жива форма» (лінійна і повітряна перспектива) у реалізмі В. Бродського, Ф. Каменського, Пармена Забіли, Ф. Балавенського, Г. Кузневича. Вдосконалення гравюри – гальванопластика Д. Андрузького, С. Загарова, Л. Жемчужникова, К. Преславського. Тематичне розмаїття малярства (пейзажне, релігійне, портретне, соціальне, жанрове); співіснування класицизму в портретному живописі Д. Левицького, В. Боровиковського, Л. Калиновського, школа І. Саблучка при Харківському колегіумі та бідемайєрцату в мистецтві силуетів, «інтимному» малярстві Д. Безперчого, І. Сошенка; «Товариство передвижників» І. Крамського і соціально-громадянська тенденційність живопису М. Ярошенко, М. Ге, І. Рєпіна; товариство «Южнорусских художников в Одессе» Л. Скадовського; плеяда мариністів і пейзажистів на чолі з І. Айвазовським (А. Куїнджі, М. Гриценко, І. Похитонів, П. Левченко, Г. Кондратенко, Л. Лагоріо).

Музика: розвиток поліфонічного, багатоголосного співу, поступ школи композиторів і диригентів, аранжування народних творів з осередком у Перемишлі – «консерваторія в мініатюрі»: М. Вербицький, О. Маркович, Д. Бодяньський, І. Лаврівський, П. Ніщинський, П. Сокальський. Створення українського гімну П. Чубинським і М. Вербицьким.

Театрального мистецтва: від кріпацького театру Д. Ширая, приватних аматорських колективів до полтавського театру І. Котляревського і кульмінації – «корифеї української сцени». Уперше театр стає народним. Відсутність професійного театру, посилення царських репресій

щодо розвитку української культури. Виникнення аматорських театральних гуртків, їх активна діяльність. Трупи І. Котляревського, Г. Квітки. Розвиток українського театру в 70–90-х рр. XIX ст. Відновлення театального життя на західноукраїнських землях («Руська бесіда»). Створення першої професійної театральної трупи М. Кропивницьким (1881), об'єднаної трупи (1883) під керівництвом М. Старицького, а згодом братів Тобілевичів (1890), що зосередила найвидатніші акторські сили (Марія Заньковецька, Федір Левицький, Ганна Затиркевич-Карпінська, Ганна Борисоглібська, Марія Барілотті-Садовська, А. Максимович, Любов Ліницька, І. Загорський).

Становлення української *журналістики*: газети «Харьковский демокрит», «Украинский вестник», «Украинский журнал», «Друг», «Дзвін», «Житє і слово», «Хлібороб»; альманахи «Утренняя звезда», «Запорожская старина», «Русалка Дністровая», «Украинский сборник», «Ластівка», «Сніп», «Молодик», «Кієвлянин», «Перший вінок», «Рада», «Ватра», «Хвиля за хвилею», «Записки о Южной Руси» та участь у них І. Срезневського, Г. Квітки-Основ'яненка, П. Гулака-Артемівського, П. Куліша, М. Шашкевича, Я. Головацького, І. Вагилевича, Є. Гребінки, Т. Шевченка, М. Костомарова, М. Максимовича, Олени Пчілки, Наталі Кобринської, І. Франка, М. Павлика. Створення безцензурної преси М. Драгомановим (жєневські збірники і журнал «Громада»). Роль журналу «Основа» (1861–1862) – чільного видання в Україні XIX ст.

Тарас Григорович Шевченко (1814–1860) – визначальна постать XIX століття в українському громадському і культурному житті: видання «Кобзаря» і «Живописної України», участь у Кирило-Мефодіївському братстві, формування літературної мови та нового письменства.

ТЕМА 7. Українська культура першої половини XX ст.

Модерністські тенденції в українській культурі початку XX ст.

Культурно-політичний ренесанс України: Центральна рада, УНР, ЗУНР (діяльність Андрея Шептицького), Гетьманат; автономія країни до 1917 р. (скасовано звичаєве право) і приєднання до СРСР. Всотування нових західноєвропейських впливів у культурному, громадському і мистецькому житті. Зіткнення двох протилежних тенденцій: «старої» народницької та модерністської. Особливості європейського і власне *українського модернізму*: «філософія життя» Ф. Ніцше, концепція «інтуїтивізму» А. Бергсона, «філософія серця» Г. Сковороди та П. Юркевича. *Відкриття Академії наук України, Національної бібліотеки й Академії українського мистецтва.*

«*Нація як текст*». Осередком творчої «молодої генерації» стало угруповування «Молода муза» (Львів, 1906–1909), представники якого – Б. Лепкий, С. Твердохліб, О. Луцький, П. Карманський, В. Пачовський та В. Бирчак – проголосили ідею краси іманентною властивістю української душі. Трибуною нових творчих пошуків українських митців були численні альманахи: «З-над хмар і долин» М. Вороного (1903), «З потоку життя» М. Коцюбинського і М. Чернявського (1905), «Молода муза» П. Карманського (1906), «Українська хата» М. Євшана, П. Богацького, М. Шаповала і Г. Чупринки (1909–1914), «Музагет» Г. Михайличенка і В. Еллана (1919), «Митуса» В. Бобинського, Р. Купчинського (1922).

Жанр «*стрілецької пісні*» (товариство «Січові стрільці») як мистецький відгомін національно-визвольних змагань 1917–1921 років, авторами якого були вихованці «Просвіти», «Січі», «Ватри», «Соколів», «Пласту», «Молодої України» та стали старшинами українського війська (Г. Коссак, М. Гайворонський, Ф. Черник, Л. Лепкий, І. Іванець, О. Степанів, І. Трух, С. Чарнецький, К. Гутковський, К. Трильовський, М. Угрин-Безгрішний).

Стильове розмаїття початку XX ст.: імпресіонізм (М. Коцюбинський, Марія Башкірцева, Я. Станіславський), символізм (О. Олесь, М. Вороний, І. Северин, М. Жук, С. Виспянський), авангардизм (М. Семенко, К. Малевич, Олександра Екстер), неореалізм (О. Мурашко, В. Винниченко), неоромантизм (В. Якименко, Леся Українка, Л. Степовий), експресіонізм (В. Стефаник, О. Новаківський); конструктивізм і утилітарність в архітектурі (Р. Грицай, В. Нагірний, С. Васильківський). Становлення графіки та модерного різьбярства: Г. Нарбут, В. Кричевський, В. Меллер, М. Паращук, П. Холодний, В. Іщенко, Є. Трипільська, М. Гаврилко.

«Молодий театр» (Київ) М. Садовського і «Руська бесіда» (Львів) Й. Стадника як перші стаціонарні театри в Україні.

Діяльність «Української громади» в Інституті цивільної інженерії в Петербурзі, «Товариства українських архітекторів», Мистецького інституту в Києві, Асоціації незалежних митців, товариства «Спокій» у Варшаві (Н. Хасевич, Софія Левицька, О. Кравченко).

Формування власне *українського професійного музичного мистецтва* на чолі з М. Лисенком (М. Леонтович, М. Аркас, К. Стеценко, І. Воробкевич, В. Заремба, Б. Лятошинський, С. Людкевич, М. Колесса), зародження інструментальної музики (Я. Степовий, П. Сениця); заснування самобутньої школи диригентів і аранжувальників О. Кошицем (Український національний хор) і Ф. Паторжинським; здобуття світового визнання вокалістами та колективами – І. Козловський, Соломія Крушельницька, Є. Гушалевич, М. Менцінський, «Думка», «Боян», «Кобзар», «Сурма».

ТЕМА 8. Українська культура «Розстріляного Відродження»

Трагічна амбівалентність процесів 20–30-тих років ХХ століття в Україні. Здійснення політики «коренізації» (1923). Причини: дискусії щодо входження України до складу СРСР та його конституційне оформлення, опір українського селянства, політика національних сил, пам'ять про визвольну боротьбу. Наслідки «українізації»: розвиток вищої (ІНО) та середньої освіти (обов'язкова, загальнодоступна, безкоштовна), ліквідація неписьменності, формування технічної та гуманітарної інтелігенції, розвиток періодики та книгодрукування, створення Всеукраїнської академії наук, радіомовлення, свобода совісті – визнання УАПЦ. Формування технічної та гуманітарної еліти.

Уперше українська мова стає державною: українська мова – обов'язкова для службовців і викладачів. Навчання в інститутах і школах, засоби масової інформації, армія – україномовні (термін для опанування мови – 1 рік).

Всеукраїнська академія наук як головний осередок українознавства: розробка української термінології, комплексне дослідження проблем української культури та історії.

Мистецтво: естетичний плюралізм, поєднання західноєвропейських новацій та національної основи (кубофутуризм «українського Пікассо» Олександра Архипенка; школа М. Бойчука в малярстві – І. Падалка, Оксана Павленко, Т. Бойчук, В. Седляр), заснування капели К. Стеценка «Думка» і київського симфонічного ансамблю В. Яблонського (1926). Поступ книгодрукування (200 друкарень) і преси (радіомовлення і 90% періодичних видань винятково україномовні), презентація української книги на міжнародних виставках у Парижі, Кельні, Празі.

Поява театру світового рівня – «Березиль» (1922) *Леся Курбаса* (А. Бучма, Й. Гірняк, Валентина Чистякова, Г. Юра, Наталя Ужвій, Л. Сердюк, Любов Гаккебуш, І. Мар'яненко). Джерела: японський театр кабукі (символічна природа мистецтва), подібність до роботи В.Мейєрхольда і камерного театру О.Таїрова. Особливості вистав: стиль – «експресивний реалізм», широкий репертуар європейських та українських авторів (М. Куліш, Т. Шевченко, П. Меріме, І. Карпенко-Карий, Г. Кайзер, Остап Вишня); визначення театрального мистецтва як суто умовного, застосування практики теорії перетворень (психологічних, ілюстративних, ірреальних, стилізуючих і образодійових), розширення просторово-часового виміру твору, максимальна свобода глядацької уяви, пріоритет асоціацій та філософсько-інтелектуальних категорій, глядач – пасивний спостерігач, який повинен передусім раціонально осягнути побачене дотримання життєвої правдоподібності, розвиток дії за своїми внутрішніми законами. Заснування українського театру *вияву* (не впливу), який впливає на реципієнта не емоційно, а естетично, технікою і побудовою. Мета – зробити річ мистецькою (образ-символ).

Становлення українського кіномистецтва: відкрито Київську та Одеську кіностудії. Синтез мистецтв у творчій діяльності письменника-кінематографіста *Олександра Довженка* (1894 – 1956): *заснування образного / поетичного кіно*, масштабність зображуваних подій, ліричні відступи та

водночас використання прийому монтажу і фрагментарність побудови. «Земля» (1930) – шедевр світового мистецтва, що належить до дванадцяти найкращих фільмів усіх часів і народів (1958).

Згорання «українізації» у другій половині 20-х років ХХ ст.: тотальна русифікація, звинувачення у «буржуазному націоналізмі», арешти, самогубства, розстріли; Шахтинський процес (1928) і суд над членами Спілки визволення України (СВУ; 1930), Українським національним центром (1931), Українською військовою організацією (УВО; 1933), Об'єднанням український націоналістів (1934)..

Активізація культурного життя українства в еміграції: «Празька школа», МУР. Функціонування наукових і навчальних інституцій у Варшаві та Берліні (Український науковий інститут), Подебрадах (Господарська академія) і Празі (Високий педагогічний інститут).

Втрата незалежності у 1930-тих роках. Формування «радянського народу» і тоталітаризм. Впровадження «соцреалізму» як партійного псевдомистецтва – штучний напрямок в українському культурному дискурсі ХХ ст.: масове зомбування через унітарні та уніфіковані твори мистецтва, відчуження особи від реальності, відсутність авторської індивідуальності, мова влади, міфологізація дійсності: утопізм майбутнього і постутопізм теперішнього, культ особи тоталітарного правителя, спотворення свідомості: атеїзм, соціальний неспокій, відкидання етнічної належності, раціоналізація страху і втечі, псевдородина та інфантильність (сім'я – радянська країна, батько – вождь, Ленін, Сталін).

ТЕМА 9. Українська культура другої половини ХХ ст.

Спротив тотальному партійному диктату радянської влади. Формування національно-свідомої політичної еліти. «Шістдесятництво» – культурно-політичний рух, який був сформований митцями 1960-х років, зумовлений тимчасовою «хрущовською відлигою» на хвилі засудження сталінізму через викриття культу колишнього вождя і часткової реабілітації представників «Розстріляного Відродження». Повернення декад українського мистецтва в республіках, відзначення ювілеїв митців-класиків, перші присудження Шевченківської премії. *Амбівалентність процесів*: розвиток природничих, математичних, технічних наук, але водночас ідеологічна заангажованість філософії, гуманітарних галузей («справа юристів»), окремих історичних періодів, мистецтва.

Утвердження українського поетичного кіно: Л. Осика («Камінний хрест»), С. Параджанов («Тіні забутих предків»), І. Миколайчук («Вавилон-ХХ»), В. Іванов («За двома зайцями»), Ю. Ілленко («Білий птах з чорною ознакою»), Кіра Муратова («Короткі зустрічі», «Довгі проводи»), М. Рашеев («Заячий заповідник»).

Поступ української музики: поява нових опер Ю. Мейтуса, Г. Жуковського, А. Кос-Анатольського, Г. Майбороди, балетів М. Скорульського і К. Данькевича, симфоній М. Колесси і Б. Лятошинського, В. Борисова й А. Штогаренка. Світову славу здобувають майстри оперної сцени – Б. Гмиря, Д. Гнатюк, Ю. Гуляєв, Євгенія Мірошниченко, А. Солов'яненко. Формується українська естрада і розвивається інструментальна музика – В. Івасюк, Софія Ротару, Н. Яремчук, О. Білаш, М. Скорик, Ю. Рибчинський, І. Шамо, тріо Мареничів, «Кобза», «Смерічка».

Розвиток народного мистецтва від художніх промислів до індивідуальної творчості опішнянська кераміка І. Білик, А. Пошивайло; орнаментальні тканини П. Клиш, Г. Вергес, О. та Р. Горбових. Образотворче мистецтво розкриває спектр можливостей від реалізму до авангарду: примітивізм і неонародництво Марії Примаченко, М. Божія, Є. Миронова, модернізм А. Петрицького, «пльонтизм» І. Марчука, полотна Тетяни Яблонської, М. Дерегуса, М. Глуценка.

Еволюція «шістдесятництва» від суто мистецького руху (Клуб творчої молоді у Києві, 1959–1963; письменницька організація «Пролісок» у Львові, 1961) до утворення потужної опозиції радянському режиму, що набуло загальнонаціонального значення. *Естетична платформа*: патетика романтизованого гуманізму, актуалізація ролі етногенетичної пам'яті у становленні поколінь, посилення неонародницьких тенденцій, оновлення художніх форм, усвідомлення

спадкоємності національних цінностей. Представники письменства: В. Симоненко, Д. Павличко, Є. Гуцало, «Київська школа», І. Драч, М. Лукаш, М. Коцюбинська, О. Апанович.

Дисиденти (Алла Горська, В. Стус, І. Світличний, Є. Сверстюк, Ірина Калинець, Л. Лук'яненко, І. Дзюба, С. Хмара, І. Калинець, М. Матусевич, О. Бердник, Оксана Мешко, брати М. і Б. Горині) як представники політичного опору тоталітарній радянській системі; спілка інтелігенції, що ратувала за дотримання прав людини в СРСР відповідно до міжнародних договорів. Причини становлення опозиційного руху: неосталінізм, цензура, низький життєвий та культурний рівень при важкій фізичній праці, шовінізм, недотримання світових конвенцій. Утворення *Української Гельсінської Спілки* (1976–1990) за ініціативи поета М. Руденка і генерала П. Григоренка у Києві. Мета – стежити за виконанням світових угод, поширювати інформацію про порушення прав людини, домогтися одноосібної участі України як повноцінної держави у міжнародному житті. *Форми прояву*: самвидав («Лихо з розуму» В. Чорновіла, «Мойсей» В. Мороза, «Із заповідника ім. Берія» Є. Сверстюка, «Інтернаціоналізм чи русифікація» І. Дзюби), листи-протести (І. Драч, О. Антонов, В. Стус, П. Майборода), релігійне дисидентство (кардинал Йосип Сліпий, В. Романюк, Г. Вінс, Й. Тереля), журнал «Український вісник» (об'єктивна інформація щодо прихованих від громади процесів, явищ та дій влади). Мистецькі засади: виразні мотиви гуманізму та екзистенціалізму, відтворення ситуації абсурду, в якій змушена існувати «радянська» людина, наголос на політичних свободах, боротьба за вихід України зі складу СРСР.

ТЕМА 10. Українська культура доби незалежності

Розвиток національної культури за доби глобалізації. Прийняття Декларації про державний суверенітет України (1990), Акт проголошення незалежності України (1991), Всеукраїнський референдум і вибори Президента (1991), Конституція України (1996). Устрій: демократія, територіальна єдність і політична незалежність країни, формування структур на основі чіткого поділу законодавчої, виконавчої та судової влади, створення власної грошової системи, утвердження державної символіки, реабілітація свободи совісті, слова, зібрань; багатопартійність і плюралізм. Проблема збереження національної ідентичності за процесу світової глобалізації.

Міжконфесійні полеміки: Українська Православна церква (Московський патріархат), Українська Автокефальна Православна церква, Українська Греко-католицька церква (уніати); численні громади протестантів і протестантських течій (п'ятидесятники, адвентист), Всеукраїнський союз об'єднань євангельських християн-баптистів, іудеї, буддисти, кришнаїти. Конституція України (ст.35): «Церква і релігійні організації відокремлені від держави, а школа від церкви. Жодна релігія не може бути визнана державою як обов'язкова».

Мистецтво: відсутність будь-яких ілюзій щодо офіційної матеріальної підтримки культури, розкутість пошуку, яка часом межує з дилетантством і поміркованістю, плебеїзація мистецтва. Фактична ізоляція «покоління 90-х» від «вісімдесятників». Прагнення створити «український бестселер». Співіснування елітарного та егалітарного автора, твору (літературного, музичного, живописного) і реципієнта. Широкий спектр естетичних пошуків, самоусвідомлення етнічного мистецтва в контексті Європи. Демонізація столиці як синтезуючого центру. Виникнення культурних осередків на всій території України. Але водночас нагальна проблема книговидання (криза видавничої справи) через припинення державного фінансування. Популяризація меценатства, спонсорства, підтримки діаспори. Синтез версифікаційних систем, еkleктика жанрів і стилів. Творення нових міфів. Повна розкутість, яка часто зумовлює відсутність смаку. Поява величезної кількості низькопробної продукції в царині художньої творчості й інформаційний вакуум за браком повноцінних модернових видань (журнали «Всесвіт», «Art»). Руйнація шкали вартостей (філософської, естетичної, стилістичної). Відсутність будь-якої цензури. Можливість вільно творити з огляду лише на свій талант і совість. Формування самостійної національної культури, вихід на міжнародну арену і завоювання світового авторитету через постійну участь у європейських форумах, виставках, конкурсах.

Домінування *постмодернізму* – комплексу філософських, епістемологічних, науково-теоретичних та емоційно-естетичних уявлень, елементи якого почали проявлятися ще після Другої світової війни у різних видах мистецтва. Натомість від початку 1980-х років постмодернізм стає загальнокультурним феноменом і базою формування нового світогляду в умовах глобалізації. Джерелами виступають теорія та практика постструктуралізму (мистецтво) і деконструктивізму (філософія, етика й естетика). Мета – звільнення від «хибної свідомості» шляхом гри, в якій все, що оточує людину є метатекстом. Визначальні елементи постмодерністського твору: пастиш (редукована форма пародії на гегемонію масової культури), чуттєвість (світ як хаос), авторська маска, епістемологічна невпевненість («криза авторитетів»), інтертекстуальність; ризома (безкоренева система) і симулякр (замінник), що пояснюють існування штучної гіперреальності. Представники: О. Пінчук, В. Медвідь, С. Поярков, Оксана Забужко, Євгенія Гапчинська, О. Ірванець, Ю. Андрухович, М. Слабошпицький, А. Лавренішин, В. Тихий.

Музичне розмаїття від етнічної до популярної музики: «Гайдамаки», Руслана, В. Гришко, «Океан Ельзи», «Пікардійська терція», «Даха-Браха», «Бумбокс», ТНМК, сестри Тельнюк.

Активізація культурно-мистецького життя: театри (Національний театр опери та балету імені Тараса Шевченка, «Колесо», пластичної драми, «Браво», імені Леся Курбаса, Івана Франка, Лесі Українки, Марії Заньковецької, молодий театр, драми та комедії, «Актор», «Дивовижний замок», «Сузір'я», ДАХ), галереї (KievFineArt, PinchukArtCenter, «Парсуна», «Шарм», «Колекціонер», майстерня Дерев'яно, «Мистецький арсенал», «Я-галерея»), книжкові форуми (Київський та

Львівський – найбільший у Східній Європі) і масштабні мистецькі заходи («Червона рута», «Трипільське коло», «Фортмісія», «Лемківська ватра», «Молодість», «Країна мрій», «АртПоле», «ПроРок», «Мазепафест», «Гефест», «Тарас Бульба», «Свірж», «Гогольфест», «Гайдамаки.ua», «РокСіч», «Золота Пектораль», «Таврійські ігри»).

ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ

Назви тем та змістовних модулів	Кількість годин:					
	Лекції	Семінари	СРС	Індивідуальна робота		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Історія України						
ТЕМА 1. Первісне суспільство і перші державні утворення на території України	2	2	2	Робота з навчальною літературою, конспектами семінарських занять, виконання тестових завдань		
ТЕМА 2. Історичні передумови формування української державності			2			
ТЕМА 3. Галицько-волинська держава – спадкоємиця Київської руси			2			
ТЕМА 4. Українські землі в складі іноземних держав			2			
ТЕМА 5. Виникнення українського козацтва (кінець XIV–XVII ст.)			2			
ТЕМА 6. Національна революція українського народу на чолі з Богданом Хмельницьким. Утворення козацько-гетьманської держави.			2			
ТЕМА 7. Занепад Української козацької держави. «Велика Руїна» (друга пол. XVII ст.)			2			
ТЕМА 8. Гетьманщина у складі Російської імперії. Остаточна ліквідація української державності (кінець XVII–XVIII ст.)			2			
ТЕМА 9. Суспільний розвиток українських земель у складі Російської та Австрійської імперій у XIX ст.			2			
ТЕМА 10. Україна на початку XX ст. Український національно-визвольничий рух і державотворчі процеси у 1917–1921 рр.			2		2	2
ТЕМА 11. Україна в складі СРСР (1921–1939 рр.)						2
ТЕМА 12. Україна в Другій світовій війні (1939–1945 рр.)						2
ТЕМА 13. Суспільний розвиток України у повоєнний період і в умовах «відлиги» (1945–1985 рр.)			2		2	2
ТЕМА 14. Суспільно-політичний розвиток України в умовах незалежності						2
ТЕМА 15. Україна на шляху незалежності						2
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Історія української культури						
ТЕМА 1. Українська культура як самобутнє духовне утворення.	2	2	4	Робота з навчальною літературою, конспектами семінарських занять, виконання тестових завдань		
ТЕМА 2. Найдавніше населення на території України та його культура			4			
ТЕМА 3. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.			4			
ТЕМА 4. Культура України кінця XIV - першої половини XVII ст.			4			

ТЕМА 5. Культура України другої половини XVI–XVIII ст.			4	завдань
ТЕМА 6. Українське національно-культурне відродження кінець XVIII–XIX ст.			4	
ТЕМА 7. Українська культура першої половини XX ст.	2		4	
ТЕМА 8. Українська культура «Розстріляного Відродження»			4	
ТЕМА 9. Українська культура другої половини XX ст.	2		4	
ТЕМА 10. Українська культура доби незалежності			4	
Підсумковий контроль		2	2	
Разом	12	6	72	

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ З ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Тема лекції	Обсяг у годинах
1	<p>ТЕМА 1. Первісне суспільство і перші державні утворення на території України</p> <p>ТЕМА 2. Історичні передумови формування української державності</p> <p>ТЕМА 3. Галицько-волинська держава – спадкоємиця Київської руси</p> <p>ТЕМА 4. Українські землі в складі іноземних держав</p> <p>ТЕМА 5. Виникнення українського козацтва (кінець XIV–XVII ст.)</p> <p>ТЕМА 6. Національна революція українського народу на чолі з Богданом Хмельницьким. Утворення козацько-гетьманської держави.</p> <p>ТЕМА 7. Занепад Української козацької держави. «Велика Руїна» (друга пол. XVII ст.)</p> <p>ТЕМА 8. Гетьманщина у складі Російської імперії. Остаточна ліквідація української державності (кінець XVII–XVIII ст.)</p> <p>ТЕМА 9. Суспільний розвиток українських земель у складі Російської та Австрійської імперій у XIX ст.</p>	2
2	<p>ТЕМА 10. Україна на початку XX ст. Український національно-визвольничий рух і державотворчі процеси у 1917–1921 рр.</p> <p>ТЕМА 11. Україна в складі СРСР (1921–1939 рр.)</p> <p>ТЕМА 12. Україна в Другій світовій війні (1939–1945 рр.)</p>	2
3	<p>ТЕМА 13. Суспільний розвиток України у повоєнний період і в умовах «відлиги» (1945–1985 рр.)</p> <p>ТЕМА 14. Суспільно-політичний розвиток України в умовах незалежності</p> <p>ТЕМА 15. Україна на шляху незалежності</p>	2
4	<p>ТЕМА 1. Українська культура як самобутнє духовне утворення.</p> <p>ТЕМА 2. Найдавніше населення на території України та його культура</p> <p>ТЕМА 3. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства</p> <p>ТЕМА 4. Русинський Ренесанс</p> <p>ТЕМА 5. Культура України другої половини XVI–XVIII ст.</p> <p>ТЕМА 6. Українське національно-культурне відродження кінець XVIII–XIX ст.</p>	2
5	<p>ТЕМА 7. Українська культура першої половини XX ст.</p> <p>ТЕМА 8. Українська культура «Розстріляного Відродження»</p>	2
6	<p>ТЕМА 9. Українська культура другої половини XX ст.</p> <p>ТЕМА 10. Українська культура доби незалежності</p>	2
	Разом	12

5. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Тема	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Історія України		
1	<p>ТЕМА 1-4. Первісне суспільство і перші державні утворення на території України. Історичні передумови формування української державності. Галицько-волинська держава – спадкоємиця Київської Русі. Українські землі в складі іноземних держав</p> <p>ТЕМА 5-9. Виникнення українського козацтва (кінець XIV–XVII ст.). Національна революція українського народу на чолі з Богданом Хмельницьким. Утворення козацько-гетьманської держави. Занепад Української козацької держави. «Велика Руїна» (друга пол. XVII ст.). Гетьманщина у складі Російської імперії. Остаточна ліквідація української державності (кінець XVII–XVIII ст.). Суспільний розвиток українських земель у складі Російської та Австрійської імперій у XIX ст.</p> <p>ТЕМА 10-15. Україна на початку XX ст. Український національно-визвольничий рух і державотворчі процеси у 1917–1921 рр. Україна в складі СРСР (1921–1939 рр.). Україна в Другій світовій війні (1939–1945 рр.). Суспільний розвиток України у повоєнний період і в умовах «відлиги» (1945–1985 рр.). Суспільно-політичний розвиток України в умовах незалежності. Україна на шляху незалежності</p>	2
Змістовий модуль 2. Історія української культури		
2	<p>ТЕМА 1-6. Українська культура як самобутнє духовне утворення. Найдавніше населення на території України та його культура. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства. Русинський Ренесанс. Культура України другої половини XVI–XVIII ст. Українське національно-культурне відродження кінець XVIII–XIX ст.</p> <p>ТЕМА 7-10. Українська культура першої половини XX ст. Українська культура «Розстріляного Відродження». Українська культура другої половини XX ст. Українська культура доби незалежності</p>	2
	Підсумковий контроль	2
	Разом	6

6. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	<p>ТЕМА 1. Первісне суспільство і перші державні утворення на території України</p> <p>Завдання для самостійної роботи</p> <p>1. Схарактеризувати початок формування людської цивілізації на території України, навести відомі артефакти, що характеризують цей період.</p> <p>2. Схарактеризувати скіфо-сарматську добу, Античні міста-держави Північного Причорномор'я, навести прізвища відомих дослідників цього періоду, описати наявні артефакти, що характеризують цю добу, суперечки, що існують в наукових колах.</p> <p>3. Схарактеризувати життя східних слов'ян VI–XI ст.</p>	2
2.	<p>ТЕМА 2. Історичні передумови формування української державності</p> <p>Завдання для самостійної роботи</p> <p>Дати оцінку норманській концепції походження Києво-Руської держави.</p>	2
3.	<p>ТЕМА 3. Галицько-волинська держава – спадкоємиця Київської руси</p> <p>Завдання для самостійної роботи</p> <p>Визначити основні віхи дипломатичної діяльності Данила Галицького в добу монголо-татарської навали та обґрунтувати висновок про позицію Заходу щодо українсько-руських земель.</p>	2
4.	<p>ТЕМА 4. Українські землі в складі іноземних держав</p> <p>Завдання для самостійної роботи</p> <p>1. Схарактеризувати перехід Волинської землі під владу литовських князів, підпорядкування Литвою Київщини та інших земель. Боротьба за Галичину й підкорення її польськими феодалами, входження Закарпаття до складу Угорщини, Буковини – до складу Молдавії.</p> <p>2. Схарактеризувати виникнення Кримського ханства.</p> <p>3. Схарактеризувати соціально-економічні та політичні особливості розвитку Великого князівства Литовського. Становище українських земель у складі Литви.</p> <p>4. Схарактеризувати утворення Московського князівства та його роль в історії східноєвропейських народів.</p> <p>5. Схарактеризувати утворення Турецької імперії та початок агресії на українській землі.</p> <p>6. Схарактеризувати наступ Польської держави на Литву. Кревська унія 1385 р. Скасування княжого устрою в Україні в II половині XV ст. Люблінська унія 1569 р. та її роль в загарбанні Польщею українських земель. Особливості соціально-економічного, політичного й культурного розвитку українських земель у складі Литви та Польщі. Литовські статuti. Магдебурзьке право.</p>	2
5.	<p>ТЕМА 5. Виникнення українського козацтва (кінець XIV–XVII ст.)</p> <p>Завдання для самостійної роботи</p> <p>1. Схарактеризувати посилення кріпосництва та початок національного гніту в українських землях. Становище українського панства й шляхти. Втечі селян. Козацтво – новий соціальний стан суспільства. Берестейська церковна унія та її значення. Посилення визвольного руху українського населення.</p>	2

	<p>2. Схарактеризувати створення братств як центрів боротьби проти наступу католицизму й полонізації освіти та культури.</p> <p>3. Визначити причини захоплення Польщею українських земель у XVI ст. та з'ясувати значення Люблінської та Берестейської церковної унії в процесі полонізації українських земель.</p>	
6.	<p>ТЕМА 6. Національна революція українського народу на чолі з Богданом Хмельницьким. Утворення козацько-гетьманської держави.</p> <p>Завдання для самостійної роботи Скласти таблицю основних дат і подій революції.</p>	2
7.	<p>ТЕМА 7. Занепад Української козацької держави. «Велика Руїна» (друга пол. XVII ст.)</p> <p>Завдання для самостійної роботи Проаналізувати історичне значення ліквідації Гетьманської держави та розкрити колоніальну сутність політики московського уряду щодо України в XVII–XVIII ст.</p>	2
8.	<p>ТЕМА 8. Гетьманщина у складі Російської імперії. Остаточна ліквідація української державності (кінець XVII–XVIII ст.)</p> <p>Завдання для самостійної роботи Схарактеризувати культуру України наприкінці XVII — у XVIII ст.</p>	2
9.	<p>ТЕМА 9. Суспільний розвиток українських земель у складі Російської та Австрійської імперій у XIX ст</p> <p>Завдання для самостійної роботи Дати характеристику взаємовідносини між соціальним робітничим та національно-визвольним рухом наприкінці XIX ст.</p>	2
10.	<p>ТЕМА 10. Україна на початку XX ст. Український національно-визвольничий рух і державотворчі процеси у 1917–1921 рр.</p> <p>Завдання для самостійної роботи Дати оцінку періоду терору проти селянських мас як засобу ліквідації бази українського національного відродження.</p>	2
11.	<p>ТЕМА 11. Україна в складі СРСР (1921–1939 рр.)</p> <p>Завдання для самостійної роботи Дати оцінку насильницької урбанізації та колективізації в сільському господарстві</p>	2
12.	<p>ТЕМА 12. Україна в Другій світовій війні (1939–1945 рр.)</p> <p>Завдання для самостійної роботи Дати оцінку участі України та українців у розгромі гітлерівської армії.</p>	2
13.	<p>ТЕМА 13. Суспільний розвиток України у повоєнний період і в умовах «відлиги» (1945–1985 рр.)</p> <p>Завдання для самостійної роботи Схарактеризувати головні проблеми періоду перебудови та виникнення багатопартійності.</p>	2
14.	<p>ТЕМА 14. Суспільно-політичний розвиток України в умовах незалежності</p> <p>Завдання для самостійної роботи 1. Схарактеризувати Біловезькі угоди: як розпустили СРСР; 2. Схарактеризувати діяльність Першого Президента України Л.М. Кравчука; 3. Схарактеризувати діяльність Другого Президента України Л.Д. Кучми;</p>	2
15.	<p>ТЕМА 15. Україна на шляху незалежності</p> <p>1. Схарактеризувати соціальне явище – «Помаранчева» революція 2004 року: події, наслідки, значення.</p>	2

	2. Схарактеризувати Українську кризу 2013-2015 рр. в сучасній системі міжнародних відносин.	
16.	ТЕМА 1. Українська культура як самобутнє духовне утворення.	4
17.	ТЕМА 2. Найдавніше населення на території України та його культура	4
18.	ТЕМА 3. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.	4
19.	ТЕМА 4. Культура України кінця XIV - першої половини XVII ст.	4
20.	ТЕМА 5. Культура України другої половини XVI–XVIII ст.	4
21.	ТЕМА 6. Українське національно-культурне відродження кінець XVIII–XIX ст.	4
22.	ТЕМА 7. Українська культура першої половини XX ст.	4
23.	ТЕМА 8. Українська культура «Розстріляного Відродження»	4
24.	ТЕМА 9. Українська культура другої половини XX ст.	4
25.	ТЕМА 10. Українська культура доби незалежності	4
26.	Підготовка до підсумкового контролю	2
	Разом	72

7. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

1. Значення вивчення історії України.
2. Давні слов'яни.
3. Давні Русь. Концепції і факти.
4. Утворення Києво-Полянської держави.
5. Норманська теорія походження Київської держави та її сучасні варіанти.
6. Держава Кия і Києвичів. Візантійські походи Аскольда та його хрещення.
7. Політична структура Київської держави в X–XII ст.
8. Зміна династій в Київській державі. Олег Новгородський.
9. Перші Рюриковичі. Розширення території Київської держави.
10. Реформи княгині Ольги.
11. Зовнішня політика князя Святослава. Ярополк Святославич.
12. Князювання Володимира Великого. Його перші реформи.
13. Утвердження християнства в Київській державі.
14. Державницька та культурно-просвітницька діяльність Ярослава Мудрого.
15. Зовнішня політика князя Ярослава Мудрого.
16. Київська Русь за Володимира Мономаха.
17. Князювання Святополка-Михайла. Повстання в Києві 1113 р.
18. Боротьба Володимиро-Суздальських князів за Київський престол.
19. Розпад Київської Русі.
20. Перша сутичка руських володарів з ординцями
21. Перша сутичка руських володарів з хрестоносцями.
22. Піднесення Галицько-Волинського князівства. Коронування Данила Галицького, його історичне значення.
23. Ярославська битва Данила Галицького.
24. Занепад Галицько-Волинської держави. Підпорядкування русько-українських земель Литвою.
25. Підсумки історичного розвитку української державності в епоху Київської Русі та Галицько-Волинського
26. Люблінська та Берестейська унії.
27. Виникнення козацтва: його історична роль. Запорозька Січ.
28. Козацько-селянські повстання кінця XVI ст.
29. Роль козацтва в історії визвольної боротьби в Україні. Гетьман Петро Сагайдачний.
30. Гетьман Михайло Дорошенко.
31. Українська революція сер. XVII ст. під проводом Б. Хмельницького. Рушійна та провідна сили революції.
32. Формування української державності в ході Української національної революції сер. XVII ст. на чолі з Б. Хмельницьким.
33. Перші три битви Української революції на чолі з Б. Хмельницьким.
34. Битва під Зборовим та її наслідки.
35. Битва під Берестечком та її наслідки.
36. Битва під Батогом та її наслідки.
37. Переяславські статті Б. Хмельницького та їх історичне значення.
38. Гетьманування Івана Виговського.
39. Гадяцька угода та її історичне значення.
40. “Переяславські статті” Юрія Хмельницького.
41. Доба Руїни. Соціальне та політичне становище на Лівобережній та Правобережній Україні.
42. Андрусівський мир та його значення в історії України.

43. Гетьман Петро Дорошенко та його спроби об'єднати українські землі.
44. Напрямки в державницько-політичних угрупованнях козацької еліти в II пол. XVII ст. Гетьман Іван Самойлович.
45. Гетьманування Івана Мазепи.
46. Конституція Пилипа Орлика та її історичне значення.
47. “Золота осінь Гетьманщини”. Ліквідація Гетьманської держави.
48. Причини знищення Гетьманської держави.
49. Декабристський рух в Росії та в Україні. Його суспільні ідеї.
50. Кирило-Мефодіївське товариство та його програма.
51. Т.Г. Шевченко та значення його творчості в історії Галичини в складі Австрійської імперії у XVIII – поч. XIX ст. реформи Марії-Терези та Франца Йосифа.
53. “Руська трійця” та початок національного відродження Галичини.
54. Галичина в революційних подіях 1848–1849 рр.
55. Польське повстання 1863 р. на Правобережній Україні. Валуєвський циркуляр.
56. Емський указ 1876 р.
57. Політика російського уряду щодо України в II пол. XIX ст.
58. Політичні партії та громадські організації в Західній Україні в II пол. XIX ст.
59. Таємне Харківсько-Київське товариство.
60. Українські громади та їхня роль у визвольному русі II пол. XIX ст.
61. Діяльність М.П. Драгоманова та його федералістична концепція.
62. Україна на початку XX ст. Визвольний рух та політичні партії.
63. Україна в роки I Світової війни.
64. Лютнева революція в Росії. Утворення Центральної Ради.
65. I Універсал Центральної Ради та його історичне значення.
66. II Універсал Центральної Ради.
67. Проголошення УНР. III Універсал Центральної Ради.
68. I з'їзд Рад України в Києві і Харкові. Його роль в історії української державності.
69. IV Універсал Центральної Ради. Брестський мир та окупація України.
70. Гетьманат Павла Скоропадського.
71. Утворення Директорії та її діяльність.
72. Проголошення ЗУНР та її значення в історії України. Акт злуки.
73. Боротьба Директорії за незалежну Україну. Ризький договір 1921 р.
74. Причини поразки боротьби за незалежну Україну в роки революції 1917–1920 рр.
75. Становище західноукраїнських земель в 20–30-х рр. XX ст.
76. Україна в 20-х роках XX ст. Голод 1921–1922 рр.
- Репресії в Україні в 30-х рр. та їх наслідки.
78. Голод 1932–1933 рр. та його наслідки.
79. Україна в роки тоталітарного режиму: “розстріляне відродження”.
80. Радянсько-німецький пакт 1939 р. Вступ Червоної армії на територію Західної України.
81. Проголошення в Закарпатті незалежної держави – Карпатської України та його історичне значення.
82. Проголошення української держави в 1941 р. та його сучасна оцінка.
83. Діяльність ОУН-УПА та їх сучасна оцінка.
84. Рух опору та партизанський рух в Україні в роки Другої світової війни.
85. Возз'єднання Закарпаття – завершальний етап возз'єднання українських земель.
86. Україна в роки II Світової війни: втрати і здобутки.
87. Україна в післявоєнний період.
88. XX з'їзд Комуністичної партії Радянського Союзу та викриття злочинів тоталітарного режиму.

89. Відродження українського визвольного руху в 60–80-х рр. ХХ ст.
90. Прийняття Верховною Радою України Декларації про суверенітет.
91. Прийняття Акту про Незалежність України.
92. Референдум 1 грудня 1991 р. та його історичне значення.
93. Створення СНД та його значення в сучасному міжнародному житті.
94. Реформи в Незалежній Україні в 90-х рр. ХХ ст.
95. Діяльність першого президента України Л.Кравчука.
96. Прийняття Конституції незалежної української держави та її історичне значення.
97. Міжнародне становище України на сучасному етапі.
98. Політичне життя незалежної України. Діяльність президента Л.Кучми.
99. Напрямки реформ в сучасній Україні. «Помаранчева революція». Вибори до ВРУ (вересень 2007 р.) та внутрішня ситуація в країні.
100. Українська криза 2013-2014 рр.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

1. Кобзарство як феномен української культури.
2. Вертеп: складники, походження, виконавці.
3. Світоглядні пріоритети Трипільської доби, дослідники.
4. Бароко: історико-культурний контекст.
5. Києво-Могилянська академія та Острозький колегіум.
6. «Козацька» архітектура та її меценати.
7. Домінанти українського бароко.
8. Основні тези «філософії серця» Григорія Сковороди.
9. Пріоритети Русинського Ренесансу.
10. «Руська правда» і основи національної юриспруденції.
11. Культурно-політичні колізії початку ХІХ ст.
12. «Корифеї української сцени».
13. Романтично-героїчний та романтично-побутовий театри: спільне і відмінне.
14. Філософська основа реалізму.
15. Народництво: засади, мета, осередки, постаті.
16. Символізм: підґрунтя, складники, представники.
17. Авангардизм: підґрунтя, складники, представники.
18. «Інтернаціоналізм чи русифікація?» І. Дзюби.
19. НТШ (Наукове товариство імені Т. Г. Шевченка).
20. Імпресіонізм: підґрунтя, складники, представники.
21. Експресіонізм: підґрунтя, складники, представники.
22. Модернізм: підґрунтя, складники, представники.
23. Політика «українізації» в культурно-історичному поступі України 20–30 рр. ХХ ст.
24. Естетична концепція Леся Курбаса.
25. «Розстріляне відродження»: етапи, течії, постаті.
26. «Соціалістичний реалізм»: визначальні складники.
27. Шістдесятництво: етапи розвитку, осередки.
28. Дисиденти: причини становлення, напрямки діяльності.
29. Постмодернізм: філософська основа, етапи становлення.
30. Україна за доби незалежності: глобалізація та проблема національної ідентичності.

9. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Протягом вивчення дисципліни всі види діяльності студента підлягають контролю, як поточному (на кожному занятті), так і підсумковому (під час контрольних заходів).

Підсумковий контроль – це діагностика засвоєння студентом матеріалу модулю (залікового кредиту). Вивчення дисципліни закінчується підсумковим контролем у формі заліку.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям теми та під час індивідуальної роботи викладача зі студентом для тих тем і питань, які студент опрацює самостійно і вони не належать до структури практичного заняття.

Максимальна кількість балів, що присвоюється студентам при засвоєнні модулю (залікового кредиту) – 100, в т. ч. за поточну навчальну діяльність – 60 балів, за результатами модульного контролю – 40 балів. Оцінка за дисципліну виставляється як середня арифметична оцінка засвоєння всіх модулів і має визначення за системою ECTS та за традиційною шкалою, прийнятою в Україні.

Оцінювання поточної навчальної діяльності

При засвоєнні кожної теми модулю за поточну навчальну діяльність студента виставляються оцінки за бальною шкалою, у межах визначеної для теми кількості балів.

Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Інд. робота
30	30	5
ПЗ 1	ПЗ 2	
18-30	18-30	

Після закінчення вивчення модулю, поточна навчальна діяльність оцінюється шляхом додавання кількості балів, набраних студентом за змістові модулі. Максимальна кількість, яку може набрати студент при вивченні модулю, з додаванням балів за самостійну роботу, дорівнює 60 балам і ділиться пропорційно кількості змістових модулів. Мінімальна кількість, яку може набрати студент при вивченні модулю, з додаванням балів за індивідуальну самостійну роботу, дорівнює 36 балам і ділиться пропорційно кількості змістових модулів.

Оцінювання дисципліни

Оцінка А, В, С, D, E виставляється лише студентам, яким зараховані усі модулі з дисципліни.

Конвертація кількості балів з дисципліни у оцінки за шкалою ECTS та національною шкалою

Бали	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно (зараховано)	A
82–89	Дуже добре (зараховано)	B
75–81	Добре (зараховано)	C
67–74	Задовільно (зараховано)	D
60–66	Достатньо (зараховано)	E
35–59	Незадовільно (незараховано)	FX
1–34	Не допущений	F

Оцінка з дисципліни FX, F виставляється студентам, яким не зараховано хоча б один модуль з дисципліни після завершення її вивчення.

Оцінка FX виставляється студентам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але не склали підсумковий контроль. Вони мають право на повторне складання не більше 2 разів під час канікул та впродовж 2 (додаткових) тижнів після закінчення семестру за графіком, затвердженим ректором.

Студенти, які одержали оцінку F по завершенню вивчення дисципліни (не виконали робочу програму хоча б з одного модулю, або не набрали за поточну навчальну діяльність з модулю мінімальну кількість балів) повинні пройти повторне навчання за індивідуальним навчальним планом.

10. ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Змістовий модуль 1

Основна

1. Кондратюк К.К., Боднар Г.А. Новітня історія України. 1914–2008 рр.: Навч. посіб. Рекомендовано МОН. – К.: Знання, 2011. – 535 с.
2. Лазарович М.В. Історія України: Навч. посіб. – 3–тє вид., стер. Рекомендовано МОН. – К.: Знання, 2012. – 685 с.
3. Левицька Н. М. Історія України. Україна у світі: історія і сучасність. – К.: Кондор, 2011. – 418 с.

Допоміжна:

4. Білоцерківський В.Я. Історія України : навч. посібник. – 3-є видання. – К. : Центр навч. літератури, 2007. – 536 с.
5. Бойко О.Д. Історія України.: Навч. пос. – К.: Академвидавництво, 2010. – 688 с.
6. Бонь О.І., Іванюк О.Л. Історія України: курс лекцій:навч. посібник для студ. вищих навч. закл. – К. : Вища школа, 2008. – 463 с.
7. Брайчевський М.Ю. Утвердження християнства на Русі. – К. : Наукова думка, 1988. – 260 с.
8. Василенко Г. Руси. – К. : Знання, 1990. – 45 с.
9. Величко Ю.П. Україна. Сторінки історії: Дитяча енциклопедія. – Харків: Веста: Вид-во «Ранок». 2008. – 128 с.
10. Веселова О.М., Марочко В.І., Мовчан О.М. Голодомори в Україні. 1921–1923. 1932–1933. 1946–1947. Злочини проти народу. – Вид. 2-е, доповнене. – Київ – Нью-Йорк : Вид-о М.П. Коць, 2000. – 257 с.
11. Головченко В., Матвієнко В. Дипломатична історія України. Навч. посібник. – К.: Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2007. – 512 с.
12. Гончарук П.С. Історія України з найдавніших часів до початку ХХ ст. : навч. посібник. – 2-е вид. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 528 с.
13. Греченко В.А. Історія України. Модульний курс : навч. посібник. – Харків : Торсінг плюс, 2009. – 384 с.
14. Грушевський М. Історія України–Руси. Т.9. Кн. 2 – К.: Наукова думка, 1997. – 776 с.
15. Доценко О.Г. Історія України з найдавніших часів до поч. ХХІ-го ст.: курс лекцій. – К. : Правові джерела, 2002. – 413 с.
16. Іванченко Р.П. Українська державницька ідея. – К.: КиМУ, 2004. – 175 с.
17. Іванченко Раїса. Історія без міфів. Бесіди з історії української державності. – 2-е вид., доп. і розширене. – Вінниця : Континент-ПРИМ, 2004. – 544 с.
18. Іванченко Раїса. Київська Русь – початки української держави. – К.: Просвіта, 1995. – 94 с.
19. Крупник Л. О. Історія України: формування етносів, нації, державності: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 216 с.
20. Литвин В.М. Україна: міжвоєнна доба (1921–1928 рр.). – К. : Альтернативи, 2003. – 512 с.
21. Литвин В.М. Україна: доба війн і революцій (1920–1921 рр.). – К.: Альтернативи, 2003. – 483 с.
22. Литвин В.М. Україна: ХХ століття: У 2 кн. Кн. 1. – К.: Альтернативи, 2002. – 997 с.
23. Макарчук С. А. Етнічна історія України: Навч. посібник. – К.: Знання, 2008. – 471 с.
24. Проф. д-р Петро Стерчо. Карпато-Українська держава. До історії визвольної боротьби карпатських українців у 1919–1930 роках. – Львів: «За визвольну Україну», 1994. – 286 с.
25. Свідерській Ю.Ю. Боротьба південно-західної Русі проти католицької експансії в Х–ХІІІ ст. – К. : Наукова думка, 1983. – 126 с.
26. Смолій В. Енциклопедія історії України в 7 томах. – К.: Наук. Думка, 2010. – 774 с.
27. Тисяча років української суспільно-політичної думки: У 9 томах. 2001. – К.: Дніпро.
28. Україна: утвердження незалежної держави (1991–2001). – К.: Альтернативи. 2001. – 695 с.
29. Черегова С. Історія України з найдавніших часів до наших днів: Практикум. – Чернівці: Наші книги, 2010. – 336 с.

Інформаційні ресурси

1. www.library.ukma.kiev.ua/guide/rules.html
2. www.upelsinka.com/Dictionary/ind.htm
3. www.izbakurnog.historic.ru/

Змістовий модуль 2.

Основна:

1. Історія української культури: Зб. матеріалів і документів / За ред. С. Клапчука. – К.: Вища школа, 2011. – 607 с.
2. Українська культура в європейському контексті / Ю. Богуцького. – К.: Знання, 2012. – 679 с.
3. Шейко В., Білоцерківський В. Історія української культури: навч. посіб. – К.: Знання, 2012. – 413 с. (Вища освіта ХХІ століття)

Додаткова:

1. Антологія української юридичної думки: У 6 т. / Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України; За заг. ред. Ю. Шемшученка. – К.: Вид. Дім «Юрид. кн.», 2002.
2. Артюх Л., Балусок В., Борисенко В., Брицина О., Горленко В. Українці: Історико-етнографічна монографія: У 2 кн. – Опішне: Українське Народознавство, 2010. – 514 с.
3. Бабенко Л. Українське образотворче мистецтво. — Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В.Винниченка, 2011. – 167 с.
4. Влада і церква в Україні (перша половина ХХ століття).– Полтава: Русь, 2012. – 134 с.
5. Войтович В. Українська міфологія. – К.: Либідь, 2012. – 664с.
6. Вудвуд Л., Вудвуд І. З родини йде життя людини. Народознавство. – Донецьк, 2010. – 115 с.
7. Ганик-Березовська З. Грані культур. Бароко, романтизм, модернізм. – К.: Гелікон, 2010.– 368 с.
8. Герій О. Орнамент Софії Київської (генеза, типологія, художньо-функціональні особливості): Автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. мистецтвознав. 17.00.06. / Львів. акад. мистецтв. – Львів, 2003. – 19 с.
9. Глушко М., Гонтар Т., Горинь Г. Українське народознавство / С. Павлюк. – Львів: Фенікс, 2009. – 607 с.
10. Голубець М. Українське мистецтво. – Л.; К.: Шляхи, 1918. – 31 с.
11. Давидюк В. Первісна міфологія українського фольклору. – Луцьк: Волинська книга, 2013. – 324 с.
12. Дорогоцінна енциклопедія українознавства — Донецьк: БАО, 2009. – 287 с.
13. Дудаш А. Ранньохристиянське коріння Протестантизму. – Т.: Воля, 2008. – 263 с.
14. Енциклопедія постмодернізму. – К.: Основи, 2003. – 503 с.
15. Європейське відродження та українська література XIV–XVIII ст. – К.: Наукова думка, 1993. – 376 с.
16. Жаборюк А. Український живопис доби середньовіччя. – К.: Наукова думка, 2009. – 199 с.
17. Історія релігії в Україні : У 10 т. / А. Колодний. – К.; Дрогобич, 2009.
18. Кара-Васильєва Т., Чорноморець А. Українська вишивка. – К.: Либідь, 2009. – 158 с.
19. Корифеї українського театру. Матеріали про діяльність театру корифеїв. – К.: Наукова думка, 2010. – 380 с.
20. Космос Древньої України. Трипільля – Троянь: Мітологія. Філософія. Етногенез. – К.: Індо-Європа, 2009. – 304 с.
21. Костицький В. Релігія і церква в Україні: політико-правові проблеми. – К.: Ін-т законодав. передбачень і прав. експертизи, 2010. – 26 с.
22. Красильникова О. Історія українського театру ХХ сторіччя. – К.: Либідь, 2009. – 208 с.
23. Кульчицька А. Орнамент трипільської культури і українська вишивка ХХ ст. – Л.: Б. в., 2010. – 71 с.

24. Курбас Лесь. Філософія театру. – К.: Основи, 2011. – 917 с.
25. Курилич М. Гуцульський орнамент. – К.: ЛК Мейкер, 2011. – 126 с.
26. Литвинов В. Ренесансний гуманізм в Україні: Ідеї гуманізму епохи Відродження в українській філософії XV – початку XVII століття. – К.: Основи, 2010. – 472 с.
27. Лобас В., Легенький Ю. Українська і зарубіжна культура: Курс лекцій. – К.: ІЗМН, 2010. – 272 с.
28. Нічик В. Петро Могила в духовній історії України. – К.: Український центр духовної культури, 2013. – 328 с.
29. Образ Христа в українській культурі / В. Горський. – К.: ВД «Академія», 2001. – 200 с.
30. Попович М. Григорій Сковорода: філософія свободи. – К.: Майстерня Білецьких, 2007. – 256 с.
31. Протас М. Українська скульптура ХХ ст. – К.: Інтертехнологія, 2006. – 283 с.
32. Релігійна політика в Україні у 1960-х – 1980-х роках і сучасна практика міжконфесійних відносин. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2010. – 210 с.
33. Рудницький А. Українська музика : Іст.-крит. огляд. – Мюнхен: Дніпрова хвиля, 1963. – 406 с.
34. Руська правда й історія її тексту / За ред. Ю.Книша. – Вінніпег: Укр. Віл. АН в Канаді, 1993. – 166 с.
35. Світленко С. Народництво в Україні 60–80-х років XIX століття. – Дніпропетровськ: Навчальна книга, 2009. – 240 с.
36. Синько О. Новаторство Архипенка – К.: ТОВ «АВДІ», 2001. – 118 с.
37. Сковорода Г. Твори: У 2 т. – К.: Обереги, 2005.
38. Українознавство ХХІ ст.: виміри розвитку / П. Кононенко. – К.: УАІД «Рада», 2009. – 430 с.
39. Українська вишивка: минуле і майбутнє. – К.: СИМВОЛ-Т, Б. р. – 120 с.
40. Українська культура в історичному вимірі: (IX–XVII ст.) / Є. Акимович. – О.: Маяк, 2009. – 495 с.
41. Українська культура в законодавчих і підзаконних нормативно-правових актах (1991–1998). – К.: Держ. акад. керів. кадрів культури і мистецтв, 1999. – 221 с.
42. Українська культура: загальні питання: культурно-стилістичні епохи. Освіта. Національна ідея. – К.: Знання, 2009. – 227 с.
43. Українська музика ХХ століття : нариси. – О.: Астропринт, 2009. – 118 с.
44. Українська та зарубіжна культура / М. Заковича. – К.: Знання, 2000. – 622 с.
45. Українське бароко та європейський контекст: архітектура, образотворче мистецтво, театр і музика. – К.: Наукова думка, 1991. – 256 с.
46. Українське мистецтво: У 3 ч. – Л.: Світ, 2004.
47. Українське суспільство на зламі середньовіччя і нового часу: нариси з ментальності та національної свідомості / А. Гурбик. – К.: Ін-т історії НАН України, 2001. – 317 с.
48. Український етнос у просторі й часі: українознавчі дослідження етнічних, державотворчих і націєтворчих процесів в Україні / Ю. Фігурний; М-во освіти і науки України, НДІ українознавства, Відділ укр. етнології. – К.: ННДІУ, 2009. – 519 с.
49. Українці у світовій цивілізації і культурі. – К.: НДІУ, 2013. – 399 с.
50. Ушкалов Л. Есеї про українське бароко. – К.: Факт, 2006. – 284 с.
51. Федас Й. Український народний вертеп (у дослідженнях XIX–XX ст.). – К.: Наукова думка, 1987. – 184 с.
52. Швайка М. Українська гривня (історія грошей через призму боротьби за незалежність) / Київ. міжнар. ун-т. – К.: КиМУ, 2006. – 195 с.
53. Шевчук В. Муза Роксоланська: Українська література XVI–XVIII століть: У 2 кн. – К.: Либідь, 2005.

54. Шмігельський М. Новітні християнські течії в Україні: особливості та тенденції поширення і розвитку. – Л.: Ліга-Прес, 2009. – 126 с.
55. Щербаківський В. Українське мистецтво. – К.: Либідь, 1995. – 266 с.

Інформаційні ресурси

1. www.litopys.org.ua
2. www.ukrcenter.com
3. www.bookclub.ua